

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Bakalářská práce

Ceny v maloobchodě

Vypracoval: David Čapek
Vedoucí práce: Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.
České Budějovice 2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David ČAPEK**
Osobní číslo: **E10156**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Ceny v maloobchodě**
Zadávající katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analýza vývoje spotřebitelských cen v ČR z hlediska vývoje v čase a pro různé skupiny zboží.

Metodický postup:

1. Rešerše teoretických přístupů a existující literatury
2. Stanovení hypotéz a metod práce
3. Analýza dat
4. Shrnutí získaných výsledků a potvrzení/vyvrácení hypotéz
5. Závěry

Rámcová osnova:

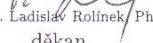
1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání. 5. Závěr. 6. Seznam literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 - 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

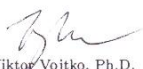
Burstiner, I. Základy maloobchodního podnikání. 2. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1994.
Cimler, P., Zadražilová, D. a kol. Retail management. Praha: Management Press, 2007.
Český statistický úřad [online], dostupný z www: <http://czso.cz/>
Pražská, L. a kol. Obchodní podnikání. 2. přeprac. vyd. Praha: Management Press, 2006.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. dubna 2013**

doc. Ing. Ladislav Rolínek / Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. února 2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 27.8.2014

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu Ing. Viktorovi Vojtkovi, Ph.D. za rady při řešení bakalářské práce.

1	ÚVOD	3
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	4
2.1	MALOOBCHOD	4
2.2	CENA	5
2.2.1	<i>Spotřebitelská cena</i>	5
2.2.2	<i>Inflace</i>	6
2.2.2.1	Měření inflace	7
2.2.2.2	Příčiny inflace	8
2.2.3	<i>Index spotřebitelských cen</i>	9
2.2.3.1	Spotřební koš	9
2.2.3.2	Metodika zpracování indexu spotřebitelských cen	10
2.3	CENOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	12
2.3.1	<i>Zákon č. 526/1990 Sb. o cenách</i>	12
2.3.2	<i>Vyhláška 450/2009 Sb.</i>	14
2.3.3	<i>Zákon č. 265/1991 Sb. o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen</i>	14
2.4	CENOVÁ TVORBA	15
2.4.1	<i>Systém tvorby cen</i>	16
2.4.2	<i>Tvorba maloobchodních cen</i>	16
3	CÍLE A METODY	19
3.1	CÍL PRÁCE	19
3.2	HYPOTÉZY	19
3.3	METODIKA	19
4	ŘEŠENÍ A VÝSLEDKY	21
4.1	STATISTICKÁ ANALÝZA DAT.....	21
4.1.1	<i>Spotřebitelské ceny v letech 2000 - 2013</i>	21
4.1.2	<i>Dopady změn nepřímých daní na spotřebitelské ceny</i>	24
4.1.2.1	Změny daně z přidané hodnoty	24
4.1.2.2	Změny spotřebních daní.....	26
4.2	VÝVOJ CEN U VYBRANÝCH ODDÍLŮ SPOTŘEBNÍHO KOŠE	27
4.2.1	<i>Potraviny a nealkoholické nápoje</i>	27
4.2.2	<i>Alkoholické nápoje, tabák</i>	30

4.2.3	<i>Bydlení, voda, energie, paliva</i>	31
4.2.4	<i>Zdraví</i>	36
4.2.5	<i>Doprava</i>	37
4.3	OVĚŘENÍ HYPOTÉZ.....	40
5	ZÁVĚR	41
6	SUMMARY	44
7	KEYWORDS	45
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
9	SEZNAM TABULEK	49
10	SEZNAM GRAFŮ	50

1 ÚVOD

Významný a světově uznávaný odborník Philip Kotler (2004) definuje maloobchod jako soubor veškerých činností souvisejících s prodejem zboží a služeb konečným spotřebitelům, které budou využívat pro své osobní potřeby. Tato myšlenka zcela jasně vyjadřuje, že součástí procesu maloobchodu je každý z nás.

Velmi významným faktorem, který často ovlivňuje spotřebitelský výběr, je cena. Je třeba však vzít v úvahu, že ne vždy nejnižší cena je zásadním činitelem při nákupním rozhodování. Obvykle dávají spotřebitelé přednost takovým produktům, které jim nabízejí nejlepší poměr mezi užitnou hodnotou produktu a cenou. Cena produktů se často odvíjí od aktuální situace na trhu. Mnohdy jí také ovlivňují další faktory, jako jsou státem stanovené regulativní opatření, administrativní úpravy ve formě změn daňových sazeb apod.

Všeobecný růst cenové hladiny v určitém časovém období je nazýván inflací. Vývoj inflace je vyjadřován prostřednictvím indexů spotřebitelských cen, které poměří změnu úrovně ceny u vybrané skupiny produktů ve dvou srovnávaných obdobích. Index spotřebitelských cen je stanoven na základě vývoje cen ve spotřebním koši, který prezentuje modelovou spotřebu průměrné domácnosti. Spotřební koš je členěn do dvanácti základních oddílů dle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu užití - COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose).

Cenová politika České republiky je stanovena několika předpisy, z nichž nejzásadnější význam má Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Maloobchod

Dle Cimlera (1997) je možné maloobchodní síť chápat jako „*uspořádaný soubor jednotek, s jejich vzájemnými vazbami vytvářenými rozdílností i příbuzností sortimentních zaměření, konkurencí i vzájemným doplňováním a koordinací činnosti.*“

Kotler (2004) uvádí, že maloobchod „*zahrnuje veškeré činnosti související s prodejem zboží a služeb přímo konečným spotřebitelům pro jejich osobní, neobchodní užití.*“

Mezi maloobchodní činnosti je možné zařadit nákup zboží za účelem dalšího prodeje spotřebitelům, prodej a nástroje podpory prodeje, logistika, převzetí podnikatelského rizika, finanční transakce, sběr informací potřebných při procesech rozhodování, podávání informací spotřebitelům (Burstiner, 1991).

Tabulka 1: Základní typy maloobchodních firem

Typ firmy	Hlavní aktivity
Specializované prodejny	rozsáhlý sortiment úzce specializovaného zboží - sport, nábytek, květinářství, knihkupectví apod.
Obchodní domy	široký různorodý sortiment rozdělený v samostatných odděleních - oděvy, nábytek, potřeby pro domácnost atd.
Supermarkety	široký sortiment potravinářského a drogistického zboží a domácích potřeb na velké prodejní ploše formou samoobslužného prodeje za příznivé ceny
Obchody se smíšeným zbožím	obchody se smíšeným zbožím na menší ploše, které jsou obvykle umístěny v blízkosti obytných částí. Vyznačují se dlouhou otevírací dobou a poměrně vysokými cenami.
Obchodní supercentra	obchody na velké prodejní ploše nabízející široký sortiment potravinářského i nepotravinářského zboží. Patří sem např. hypermarkety, velké specializované prodejny apod.
Diskontní prodejny	Standardní sortiment za nízké ceny.

Kotler, 2004, s.584

2.2 Cena

2.2.1 Spotřebitelská cena

Před samotným provedením analýzy vývoje spotřebitelských cen v České republice je nejdříve nutné vymezit základní pojmy, které se k problematice vztahují.

Cena je dle Philipa Kotlera (2004) částka, za kterou jsou výrobek nebo služba nabízeny na trhu; je vyjádřením pro spotřebitele, tj. sumy, kterou spotřebitel vynakládá výměnou za užitek, který získá díky zakoupenému výrobku či službě. Říkáme, že je sumou, tedy součtem všech hodnot, které spotřebiteli přináší vlastnictví nebo užití výrobku či služby. Cenu je také možné si představit jako peněžní vyjádření hodnoty produktů, přičemž cena produktu se nemusí nutně shodovat s jeho skutečnou hodnotou, ale může být ovlivněna na základě poptávky a nabídky daného produktu (Srpková & Řehoř, 2010).

Pražská, L. & Jindra, J. (1997) uvádějí, že cena patří mezi významné marketingové nástroje a má významný vliv na:

- poptávku, tzn. cena ovlivňuje nejen celkový objem poptávky jednotlivých domácností, ale také její strukturu. Se zvyšující se cenou daného statku je omezena jeho užitečnost a současně se mění i struktura výdajů. Ceny tedy limitují jak celkový užitek, kterého je možné docílit v disponibilním rozpočtu, ale zároveň omezují i spotřebu daného statku.
- efektivnost výrobní i obchodní činnosti a tím i na nabídku

Cena je významným komunikačním faktorem, tzn., že podává nejen informace o ekonomické podstatě, ale je zároveň i ukazatelem užítka, který může spotřebitel očekávat. S vyšší cenou kupující obvykle očekává i vyšší kvalitu a tím i potažmo vyšší užitek.

Z výše uvedeného textu vyplývá, že vyšší cena z jedné strany omezuje poptávku a tím i odrazuje od koupě, ze strany druhé však předpokládá vyšší užitek, což vede ke zvyšování poptávky.

Analýza spotřebitelského chování probíhá prostřednictvím rozličných metodických přístupů, jejichž pomocí je možné blíže specifikovat různé stránky působení ceny. Základní informaci o působení ceny udává cenová elasticita (Pražská, L. & Jindra, J.

1997). Cenová elasticita vyjadřuje citlivost poptávky na změnu ceny. Změna ceny ve vztahu k poptávce může mít podobu důchodového nebo substitučního efektu. Důchodový efekt znamená, že se vzrůstem ceny jednoho statku dochází k poklesu reálného příjmu, což následně způsobí u daného statku snížení poptávaného množství. Substituční efekt znamená, že s rostoucí cenou jednoho statku dochází k poklesu poptávky po daném statku a k nárůstu poptávky po statku jiném (Hladký & Leitmanová, 1997).

Již víme, že spotřebitel ohodnocuje cenou míru uspokojení svých potřeb spotřebou určitého produktu, za nějž je ochoten vydat část svého disponibilního zisku. Cena ale také může být chápána jako zdroj příjmů firmy, který by měl vystačit na pokrytí nutných nákladů a zároveň tvorbu zisku. Cenu tedy můžeme definovat také jako takové množství peněz, které je zákazník ochoten za zboží zaplatit, při současném akceptování ceny výrobcem.

2.2.2 Inflace

Do roku 1940 se pojem inflace vztahoval ke stavu, kdy nárůst peněžní zásoby byl za určitou sledovanou dobu vyšší než nárůst zboží a služeb. Teprve později došlo ke změně v chápání významu inflace do podobného stavu, jak je prezentován v současnosti (Siegl, 2009).

Inflace je definována jako všeobecný růst cenové hladiny v čase, přičemž statistické vyjadřování inflace vychází z měření čistých cenových změn pomocí indexů spotřebitelských cen. Cenové indexy poměřují úroveň cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb ve dvou srovnávaných obdobích.

Jinak řečeno, za inflaci není považován každý cenový růst zboží nebo služeb např. zvýšení ceny lístků do kina z 69 Kč na 99 Kč během dvou let znamená zvýšený zájem diváků o shlédnutí filmů, explozi top amerických filmových blockbusterů a větší zisk pro majitele kina, avšak při současném zachování stávající hladiny provozních nákladů je nárůst ceny lístků v tomto případě motivován spíše subjektivní potřebou dosažení většího zisku. Pokud ovšem by byl majitel kina nucen dlouhodobě navýšit ceny lístků kvůli pokrytí svých vlastních nákladů, mohli bychom hovořit o jednom z příznaků inflace (Hart, 2009).

2.2.2.1 Měření inflace

Ke zjištění inflace používají ekonomové mnoho způsobů, jedním ze způsobů je spočítat a porovnávat kupní sílu obyvatelstva. Jednoduše řečeno, ekonomové se např. mohou zabývat otázkou, zdali za 1 000 Kč je v současné době možné koupit stejné množství potravin jako před dvěma lety a pokud je odpověď na takovou otázku kladná, je možné hovořit o nulové inflaci na trhu potravin. Takových otázek lze ale samozřejmě pokládat mnohem víc a zkoumat tak míru inflace v oděvním průmyslu, na trhu pohonných hmot nebo trhu se spotřební elektronikou (Hart, 2009).

Míra inflace je procentní přírůstek indexů spotřebitelských cen. Informace o dosažené míře inflace jsou využívány např. pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů nebo v souvislosti s nájemními nebo jinými smlouvami, v nichž je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace (Český statistický úřad, 2014a). Nejčastěji jsou uváděny následující míry inflace:

- a) míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen – vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců oproti průměru 12-ti předchozích měsíců. Používá se zejména při propočtech reálných mezd, důchodů apod.,
- b) míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku – vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku oproti stejnému měsíci předchozího roku. Využívá se při přepočtech reálné úrokové míry, reálného zvýšení cen majetku, valorizací apod.,
- c) míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci – vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu měsíci,
- d) míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (tzv. bazické indexy, báží je rok 2005=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti roku 2005. Tato míra inflace nachází využití v analýze dlouhodobých podobných trendů (časových řad) vývoje cenových hladin a životní nákladů (Český statistický úřad, 2014b).

Ke zjišťování všeobecné cenové hladiny se obvykle využívají tři základní cenové indexy:

- index spotřebitelských cen (CPI)
- index cen výrobců (PPI) je počítán dle jednotlivých odvětví, tzn. existuje index cen zemědělských výrobců, index cen průmyslových výrobců apod. PPI má vypovídací hodnotu o konkurenceschopnosti výrobců. Pokud dojde ke změnám tohoto indexu, jsou tyto změny obvykle promítnuty časem i do indexu spotřebitelských cen.
- deflátor hrubého domácího produktu – změna cen veškerých statků, které jsou zahrnuty do hrubého domácího produktu. Vypočítá se jako podíl nominálního a reálného HDP a celý tento podíl se násobí stem (Pavelka, 2007).

2.2.2.2 Příčiny inflace

Hlavní příčinou inflace je rostoucí množství peněz v oběhu. Podle toho, který inflační impuls vedl k růstu cenové hladiny, rozlišujeme:

- inflaci taženou poptávkou
- inflaci způsobenou nabídkou
- očekávanou inflaci

Inflace tažená poptávkou

Na zvyšující se agregátní poptávku reagují firmy zvyšováním cen poptávaného zboží. Zvýšení agregátní poptávky má příčinu v růstu peněz v oběhu.

Inflace tažená nabídkou

U inflace taženou nabídkou dochází k poklesu vyprodukovaného zboží a k růstu cenové hladiny. Cenová hladina narůstá např. v případě výjimečných situacích, jako je válka nebo v případě růstu nominálních mezd nebo v případě růstu světových cen světových surovin (např. ropa). Růst cen všech statků je možný jen tehdy, pokud mají lidé dostatek finančních prostředků na to, aby si statky koupili i za předpokladu vyšší ceny.

Inflace vždy s sebou přináší vedlejší účinky. Nadměrné zvýšení peněžní zásoby nevyhnutelně ovlivní ceny aktiv, zboží a služeb, zároveň je ale nutné zdůraznit, že neovlivní ceny veškerého zboží a služeb ve stejném rozsahu a ke stejnému datu. Závažný dopad má inflace na růst spotřebitelských cen, přičemž obvykle lze vysledovat časovou prodlevu mezi nárůstem peněžní zásoby a nárůstem zboží a čím rychleji jsou

peníze vyčerpány, tím dříve k nárůstu cen zboží a služeb dojde. Spotřebitelé následně čelí ztrátě kupní síly peněz a požadují vyšší mzdy, což v krátkodobém horizontu zmírňuje efekt nedostatečného příjmu pro zaměstnance a ve střednědobém a dlouhodobém horizontu vyšší kupní síla domácností vede k dalšímu nárůstu spotřebitelských cen (Siegl, 2009).

Očekávaná inflace

Dle této teorie se může skutečná hodnota inflace rovnat očekávané hodnotě inflace. Některé ceny mají vzrůstající a jiné klesající tendenci. K tomu, aby rostly všechny ceny je zapotřebí, aby rostlo množství peněz v oběhu (Wawrosz, 2007).

2.2.3 Index spotřebitelských cen

Spotřebitelské ceny jsou vnímány jako ceny, které domácnosti vydávají za nákup zboží nebo služeb.

2.2.3.1 Spotřební koš

Pro sledování vývoje spotřebitelských cen slouží spotřební koš, který v ekonomické teorii představuje modelovou spotřebu průměrné domácnosti. Obsahuje několik set položek, které jsou agregovány do skupin (potravinářské zboží, nepotravinářské zboží a služby).¹ Jednotlivým položkám spotřebního koše je přisouzena váha, která odpovídá podílu daného druhu spotřeby na celkové spotřebě domácnosti. Spotřební koš tedy představuje reprezentativní skupinu statků, na jejichž základě je počítána cenová hladina, resp. míra inflace (ELSE AZ, n.d.).

Členění spotřebního koše vychází z mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu užití - COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose). Je rozdělena na dvanáct hlavních oddílů, které se dále na další nižší skupiny a třídy výrobků a služeb.

¹ Konkrétní složení koše je momentálně dostupné na internetové adrese: URL: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/spotrebni_kos_2014/\\$File/spot_kos2014.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/spotrebni_kos_2014/$File/spot_kos2014.pdf)

Tabulka 2: Členění spotřebního koše

Č.	Oddíly COICOP	Váha v promile
01	Potraviny a nealkoholické nápoje	170,824417
02	Alkoholické nápoje, tabák	94,979744
03	Odívání a obuv	32,873111
04	Bydlení, voda, energie, paliva	265,625882
05	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	61,140577
06	Zdraví	23,759994
07	Doprava	101,328994
08	Pošty a telekomunikace	30,580226
09	Rekreace a kultura	87,601198
10	Vzdělávání	7,411069
11	Stravování a ubytování	55,573088
12	Ostatní zboží a služby	68,301700
x	CELKEM	1000,000000

Vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

Konkrétní cenoví reprezentanti jsou voleni obvykle jedenkrát za pět let při standardní revizi spotřebního koše pro výpočet cenových indexů. K jejich obměně dochází každoročně na základě aktuální potřeby a jsou současně upravovány i jednotlivé váhy. Poslední standardní revize spotřebního koše pro výpočet indexu spotřebitelských cen byla provedena v roce 2011. Od začátku kalendářního roku 2012 je prováděn výpočet indexů spotřebitelských cen podle nového spotřebního koše, který vychází z vah roku 2010 (Český statistický úřad, 2012a).

2.2.3.2 Metodika zpracování indexu spotřebitelských cen

a) výběr cenových reprezentantů

Princip spotřebního koše cenových reprezentantů vychází ze zkušenosti, že ceny výrobků určité homogenní skupiny, vyrobených ze stejných surovin a materiálů a totožných užitkových vlastností se vyvíjejí ve vysoké vzájemné korelaci. Za cenové reprezentanty jsou díky tomu vybírány takové výrobky, které s dostatečnou přesností a spolehlivostí vyjadřují průměrnou změnu cenové hladiny všech výrobků a služeb příslušné třídy COICOP ze které jsou vybrány (Český statistický úřad, 2014c).

b) stanovení vah

U indexu spotřebitelských cen za všechny domácnosti je podkladem pro stanovení váhy na úrovni COICOP 4 skladba výdajů domácností v roce 2010 dle statistiky národních účtů. Stanovení podílů jednotlivých cenových reprezentantů vycházelo z výdajů

domácností v roce 2010 dle statistiky rodinných účtů. Při sestavování váhových schémat jsou používány i dodatečné informace např. od poskytovatelů služeb s tarifními cenami (služby telekomunikační, finanční, atd.) (Český statistický úřad, 2012).

c) výpočet indexů

Index spotřebitelských cen je zjišťován formou pravidelného statického šetření cen určitého spotřebního koše statků a služeb. Sledované ceny v sobě zahrnují i nepřímé daně, jako jsou DPH či spotřební daň. Index spotřebitelských cen je možné vyjádřit následujícím vzorcem:

$$CPI = \frac{\sum_i \frac{P_{1i}}{P_{0i}} \times w_i}{\sum_i w_i} \times 100 \quad (1)$$

P_{1i} cena i-tého statku či služby ve sledovaném roce

P_{0i} cena i-tého statku či služby v základním roce

w_i váha i-tého statku či služby ve spotřebním koši

(Pavelka, 2007, p.136)

Monitoring cen konkrétních druhů zboží a služeb obsažených ve spotřebním koši probíhá v měsíčních intervalech přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb (cca 8 500) ve 35 vybraných okresech v celé ČR a hlavním městě Praze. Zjištěné ceny jsou kontrolovány zaměstnanci KS v Hradci Králové. Správnost zjištěných cen je ověřována formou srovnávání s cenami předchozího měsíce. Na základě provedeného šetření je za jednotlivé reprezentanty vypočtena průměrná cena za Českou Republiku. Tato cena je konfrontována s cenou tzv. základního období. Pro rok 2012 je základním obdobím prosinec 2011. Z komplexu individuálních cenových indexů se pomocí váženého aritmetického průměru úhrnný index spotřebitelských cen za příslušný měsíc k prosinci 2011 (Český statistický úřad, 2012a).

Wawrosz (2007) uvádí proti způsobu měření indexu spotřebitelských cen tyto námitky:

- stanovení koše – v koši nejsou uvedeny všechny produkty. Z toho vyplývá, že pokud se změní cena statku, který není v koši uveden, změny jeho cen se v měření inflace neprojeví,
- pevné váhy statků – není brán v úvahu substituční efekt,
- ve změnách cen není brána v úvahu růst kvality statku – zřejmé např. v automobilovém průmyslu,

- otázka cen – stejný produkt stojí jinak různě v každém obchodě, což vede k obtížnému stanovení správné ceny statku.

Průměrná meziroční míra inflace v roce 2013 byla 1,4 %. Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců (únor 2014) byla 1,1 % (Český statistický úřad, 2014d).

2.3 Cenová politika České republiky

Nežli maloobchodník začne pracovat na efektivní tvorbě ceny, měl by si stanovit základní podnikatelskou filosofii. Jedná se o přijetí takové cenové politiky, která přinese firmě maximální výhody a takové obchodní politiky, při níž se bude vycházet při rozhodování o způsobu cenové tvorby (Burstiner, 1991). Při stanovení cenové politiky se musí řídit platnými předpisy daného státu.

V České republice je cenová politika upravena následujícími předpisy:

- Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách
- Zákon č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR v oblasti cen
- Vyhláška č. 450/2009 Sb., kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb. o cenách
- Výměrem Ministerstva financí, který představuje jmenovitý seznam zboží s regulovanými cenami

Uvedené předpisy jsou vydávány Ministerstvem financí ČR, odborem cenové politiky.

2.3.1 Zákon č. 526/1990 Sb. o cenách

Tento zákon je z 27. 11. 1990 a vstoupil v platnost od 1. 1. 1991. Od té doby byl patnáctkrát novelizován. Poslední změna byla stanovena předpisem č. 403/2009 Sb. Zákon je složen ze šesti oddílů.

První část zákona je věnována **obecným ustanovením**. „*Vymezuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob a pravomoc správních orgánů při uplatňování, regulaci a kontrole cen.*“ Upravuje uplatňování, řízení a kontrolu cen výrobků, výkonů, prací a služeb (dále jen "zboží") pro domácí trh a zároveň i u zboží připraveného pro export či zboží importovaného.

Zákon definuje cenu jako peněžní částku, která je sjednána v okamžiku nákupu a prodeje zboží nebo je stanovená podle zvláštního předpisu k jiným, než prodejním účelům. Tento zákon se vztahuje i pro převody práv, převody a přechody vlastnictví k nemovitostem včetně užívacích práv k nemovitostem. Naopak nezahrnuje odměny, úhrady, poplatky, náhrady škod a nákladů a úroky, upravené zvláštními předpisy.

Aby mohlo dojít ke sjednávání ceny, je potřeba, aby bylo zboží vymezené názvem, jednotkou množství a kvalitativními a dodacími nebo jinými podmínkami sjednanými dohodou stran, případně číselným kódem příslušné jednotné klasifikace. Součástí ceny mohou být i náklady spojené s pořízením, zpracováním a oběhem zboží, zisk, příslušná daň a clo.

Dohodou o ceně se rozumí ujednání o výši ceny nebo o způsobu, jakým bude cena vytvořena. Dohoda o ceně nastane také v okamžiku, kdy kupující zaplatí bezprostředně před převzetím nebo po převzetí zboží cenu ve stanovené výši.

Druhá část zákona upravuje **regulace cen**. *„Regulací cen se rozumí stanovení cen, mezi, ve kterých mohou být sjednávány, usměrňování výše cen nebo i stanovení postupu při sjednávání, uplatňování a vyúčtování cen nemovitostí, jejich částí a služeb spojených s jejich užíváním cenovými orgány.“*

Ceny mohou být regulovány prostřednictvím:

- úředního stanovení cen cenovými orgány jako ceny maximální, pevné nebo minimální,
- usměrňování vývoje cen v návaznosti na věcné podmínky. Věcnými podmínkami se rozumí maximální možné zvýšení ceny zboží za dané období nebo maximální podíl, ve kterém je možné promítnout do ceny zvýšení cen vstupů ve stanoveném období nebo závazný postup při tvorbě ceny.
- cenového moratoria. Cenové moratorium je časově omezený zákaz zvyšování cen nad dosud platnou úroveň na trhu daného zboží. Je stanoveno vládním nařízením a to po dobu maximálně jednoho roku.

Zboží, které podléhá cenové regulaci stanovují cenové orgány formou cenového rozhodnutí.

Třetí část zákona upravuje **cenovou evidenci a cenové informace**. V případě, že se jedná o úředně stanovené ceny nebo o ceny, které podléhají věcnému usměrňování cen

nebo o ceny zboží, které spotřebitel kupuje pro jiné účely než pro podnikání, je prodávající povinen vést evidenci o cenách. Evidenci o cenách jsou prodávající povinni uchovávat po dobu tří let od skončení platnosti ceny zboží. Proávající má povinnost označit zboží cenou či zpřístupnit cenu na viditelném místě nebo na žádost kupujícího předložit nabídkový ceník, popřípadě kupujícímu oznámit odhad ceny.

Čtvrtá část zákona upravuje **cenovou kontrolu**. Cenová kontrola je prováděna cenovými kontrolními orgány. Jejím cílem je kontrola dodržování tohoto zákona a cenových předpisů.

Pátá část zákona se zabývá **správními delikty**. Pokud se prodávající dopustí přestupku, který je v rozporu se zákonem, může mu být uložena pokuta ve výši definované zákonem.

Poslední, **šestá část** zákona upravuje **přechodná a závěrečná ustanovení** (Česká republika, 2013).

2.3.2 Vyhláška 450/2009 Sb.

Kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb. o cenách upravuje údaje, které musí obsahovat evidence cen a strukturu kalkulace cen. Dále upravuje lhůtu předání přehledu o provedených cenových kontrolách Ministerstvu financí (Česká republika, 2009)

2.3.3 Zákon č. 265/1991 Sb. o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen

„Tento zákon upravuje působnost ministerstev, jiných správních úřadů, finančních ředitelství, krajů a obcí v oblasti cen.“

Seznam orgánů, které mají oprávnění vykonávat působnost při uplatňování, regulaci a kontrole cen:

- Ministerstvo financí
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo dopravy a spojů
- Státní ústav pro kontrolu léčiv
- Český telekomunikační úřad

- Energetický regulační úřad
- Státní energetická inspekce
- Celní ředitelství a celní úřady
- Celní úřad Kolín
- Specializovaný finanční úřad provádí pouze cenovou kontrolu a na jejich základě ukládá za porušení cenových předpisů pokuty.
- Státní energetická inspekce - provádí pouze kontrolu dodržování cenových předpisů v oblasti podpory výroby elektřiny a ukládá za porušení cenových předpisů pokuty dle zvláštního právního předpisu.
- Celní ředitelství a celní úřady provádějí kontrolu dodržování cenových předpisů u cigaret a za jejich porušení ukládají pokuty podle zvláštního právního předpisu.
- Kraje
- Krajský úřad provádí cenovou kontrolu a ukládá, vybírá a vymáhá pokuty za porušení cenových předpisů
- Obce
- Obecní úřady provádí cenovou kontrolu a ukládají, vybírají a vymáhají pokuty za porušení cenových předpisů

(Česká republika, 2012)

2.4 Cenová tvorba

Cena v maloobchodě je jedním z nejvýznamnějších faktorů a je považována za nedílnou součást prodejního úspěchu. Přináší možnosti získání zákazníka na úkor konkurenční prodejny. Prostřednictvím ceny lze zvyšovat poptávku po mnoha druzích zboží a přivádět do obchodu nové zákazníky. Cenová tvorba je ovlivňována následujícími faktory (Burstiner, 1991):

- nákladové faktory – cena zboží, doprava, reklama, slevy, reklamace, krádeže, náklady na prodej aj.,
- politika společnosti – při tvorbě cen v maloobchodě je třeba brát zřetel na požadované vytváření image firmy,

- marketingová taktika,
- vliv prostředí,
- vlastnosti konkrétního zboží.

2.4.1 Systém tvorby cen

Schéma 1 Systém tvorby cen

Cena nákupní faktury (netto cena)	Maloobchodní cena (brutto cena)
+ přírážky	- obchodní náklady
- srážky	- kalkulovaný zisk
<hr/>	
= nákupní cena	= pořizovací cena
+ náklady odběru	- náklady odběru
<hr/>	
= pořizovací cena	kalkulovaná nákupní cena
+ přírážka	

Maloobchodní cena

(Linhart, 2003, p.65)

Brutto cena je používána v případě, kdy jsou ceny doporučeny nebo předepsány výrobcem. U netto ceny prodejce navyšuje pořizovací cenu o přírážku na své náklady a zisk (Linhart, 2003).

2.4.2 Tvorba maloobchodních cen

Maloobchodní ceny mají přímý vliv na to, co si může zákazník opatřit za své peníze. Zároveň jsou poměry v maloobchodě zrcadlem ukazujícím zdraví ekonomiky.

Při tvorbě cen záleží na typu maloobchodní jednotky, povaze daného tržního segmentu a množství nabízených služeb. Maloobchodní firmy jsou obvykle charakteristické širokým sortimentem výrobků. Hlavním cílem společnosti je celková ziskovost za všechny produkty, nikoliv ziskovost za jednotlivé výrobky.

Jednotné x proměnlivé ceny

V oblasti politiky jednotných cen jsou produkty nabízeny za stejnou cenu bez výjimky všem zákazníkům. Není zde poskytován žádný prostor pro vyjednávání o výši ceny. Jednotné ceny vzbuzují u zákazníků pocit důvěryhodnosti. Z pozice obchodníka je výhodou jednodušší administrativa i prodejní činnost. Je typická například pro libovolné formy samoobslužného prodeje.

Oproti tomu politika proměnlivých cen umožňuje přizpůsobování cen dle potřeby v souvislosti s konkrétní prodejní situací. Vyplývá z toho nezbytnost delegování určitých pravomocí při tvorbě cen na samotné obchodníky. Kupující vnímá počáteční cenu jako výchozí bod, od něhož se odvíjí vyjednávání ceny finální. Konečná cena závisí na schopnosti zákazníka smlouvat při cenovém vyjednávání. Cenové vyjednávání bývá časově náročné a lze jej považovat za dodatečný náklad. Navíc může tento postup vyvolat pocit nespokojenosti u zákazníka. I přesto jsou proměnlivé ceny často využívány, protože je možné jejich prostřednictvím uskutečňovat prodeje se ziskem, kterého by při použití jiných technik cenové tvorby nebylo možné dosáhnout. Proměnlivé ceny jsou příznačné u zboží dlouhodobé spotřeby a u velmi drahých věcí.

Cenové řady

V tomto případě vytvářejí obchodníci u každého druhu menší počet cenových kategorií, z nichž každá představuje odlišnou kvalitu zboží. Systém cenových řad je výhodný pro maloobchodní jednotky se širokým sortimentem obchodního zboží.

Srážky a slevy

Cenové slevy jsou v maloobchodě nejčastějším nástrojem využívaným v případě potřeby aktivace prodeje zboží. Taktéž představují velmi účinný nástroj maloobchodu při prodeji zboží, které je za stávající ceny neprodejné. Výše slevy by měla být omezena minimální částkou, která bude stimulovat zákazníky ke koupi nabízeného zboží.

Obchodování s cenově přitažlivými výrobky

Cenově přitažlivým výrobkem je chápáno takové zboží, které je dočasně nabízeno k prodeji pod svojí obvyklou cenovou hladinou.

Liché a sudé ceny

Liché (nezaokrouhlené) i sudé (zaokrouhlené) ceny se používají pro svůj dobrý psychologický efekt. Liché ceny navozují dojem výhodné koupě. Sudé ceny naopak mají zdůraznit kvalitu a prestiž daného produktu.

Obvyklé ceny

U některých produktů (jako např. cigarety) jsou zákazníci dlouhodobě zvyklí na neměnnou cenovou hladinu. Změna ceny směrem vzhůru velmi často vyvolá snížení prodeje a přechod k alternativní značce.

Paketový prodej

Paketovým prodejem se rozumí prodej dvou a více jednotek určitého produktu za jednu cenu.

Cena za měrnou jednotku

Cena za měrnou jednotku prezentuje spotřebitelům cenu daného produktu vztahující se k váhové, objemové či jiné standardní měrné jednotce. Slouží ke srovnávání cen s konkurenčními výrobky či alternativními baleními produktu téže značky.

(Hanna & Dodge, 1997).

3 CÍLE A METODY

3.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat vývoj spotřebitelských cen v dlouhodobém časovém horizontu u vybraných oddílů spotřebního koše dle mezinárodní klasifikace COICOP. V první řadě bude zpracován přehled všech dvanácti oddílů spotřebního koše a následně bude provedena podrobná analýza vybraných oddílů. Konkrétně se jedná o skupiny: a) potraviny a nealkoholické nápoje, b) alkoholické nápoje a tabák; c) bydlení; voda, energie, paliva; d) zdraví a e) doprava.

3.2 Hypotézy

V následujícím textu budou stanoveny hypotézy pro praktickou část bakalářské práce.

Hypotéza H1:

Ve sledovaném období (2000 – 2013) došlo u všech jednotlivých oddílů COICOP ke změnám spotřebitelských cen minimálně o 5%.

Hypotéza H2:

Ve sledovaném období (2000 – 2013) byl v oddíle bydlení, voda, energie a paliva zaznamenán nejvyšší nárůst spotřebitelských cen ve srovnání s ostatními oddíly.

Tuto hypotézu opodstatňují mimo jiné zákony č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů

3.3 Metodika

Samotnému zahájení bakalářské práce předcházelo studium odborné literatury. Na jejím základě byla vypracována literární rešerše, která je souhrnem teoretických poznatků ke studovanému tématu. Ke studiu byla využita odborná literatura od autorů jako P. Kotler,

I. Burstiner, J. Hladký, I. Leitmanová, N. Hanna a další. Byl vymezen pojem maloobchod, cena, cenová politika a cenová tvorba.

Dalším krokem bude zpracování statistické analýzy vývoje spotřebitelských cen v čase. Nejprve bude zpracován krátký přehled vývoje spotřebitelských cen v čase pro všechny oddíly spotřebního koše dle klasifikace COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose). Dále se budu zabývat vývojem nepřímých daní v dlouhodobém horizontu, aby bylo možné posoudit jejich případný vliv na růst spotřebitelských cen. Poté bude následovat podrobná analýza vybraných oddílů spotřebního koše, konkrétně:

- **Potravin a nealkoholických nápojů** – tento oddíl obsahuje všechny potraviny včetně nealkoholických nápojů.

- **Alkoholických nápojů a tabáku** – oddíl zahrnující alkoholické nápoje a tabákové výrobky.

- **Bydlení, vody, energie, paliva** - obsahuje položky týkající se nájemného, úhrady za užívání družstevních bytů, služeb spojených s užíváním bytu, výrobků a služeb pro běžnou údržbu bytů, dodávky vody, všech druhů energií (elektřina, plyn, teplo) a tuhých paliv.

- **Zdraví** – obsahuje sortiment farmaceutických a zdravotnických výrobků, stomatologických výrobky, služby očních optiků, lékařů a lázeňskou péči.

- **Dopravy** - zahrnuje osobní automobily včetně oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejnou dopravu (železniční, autobusovou, místní a leteckou), dále zahrnuje dopravu žáků a studentů (Český statistický úřad, 2012a).

Výchozími daty pro samotnou analýzu spotřebitelských cen budou data získaná z webových stránek Českého statistického úřadu.

Závěr práce bude věnován shrnutí zjištěných poznatků a ověření/vyvrácení hypotéz.

4 ŘEŠENÍ A VÝSLEDKY

4.1 Statistická analýza dat

4.1.1 Spotřebitelské ceny v letech 2000 - 2013

Tabulka 3: Index spotřebitelských cen 2000 – 2013 (předchozí rok = 100 %)

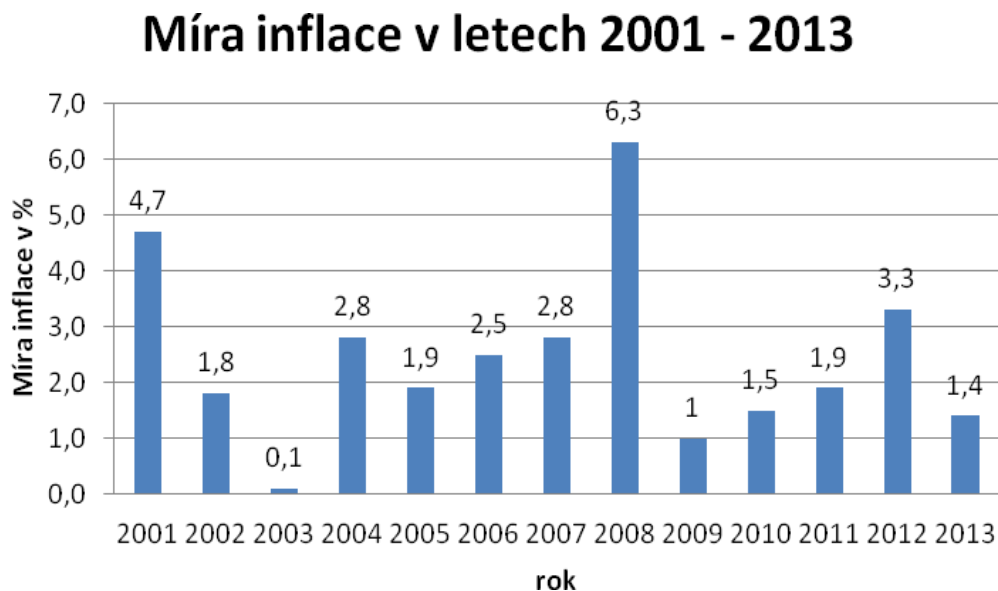
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2000
Úhm	104,7	101,8	100,1	102,8	101,9	102,5	102,8	106,3	101,0	101,5	101,9	103,3	101,4	136,98
potraviny, nealkoholické nápoje	105,1	98,1	97,8	103,4	99,7	100,8	104,7	108,1	96,1	101,5	104,6	106,9	104,9	135,69
alkoholické nápoje, tabák	103,2	101,9	100,9	102,9	101,4	101,2	110,2	109,9	106,5	104,6	103,1	102,6	103,6	155,85
odívání a obuv	98,3	97,4	95,0	96,0	94,7	94,0	99,2	98,9	97,5	97,4	97,8	96,9	99,1	68,01
bydlení, voda, energie, paliva	109,9	106,1	102,0	103,5	104,1	106,3	103,4	110,3	107,2	101,7	102,8	105,0	101,8	186,11
bytové vybavení, zařízení domácnosti	100,1	99,9	98,4	98,1	98,0	98,7	99,9	100,5	99,4	99,5	98,5	98,9	99,0	89,42
zdraví	103,2	104,7	104,0	103,1	107,6	104,7	103,6	131,4	96,8	105,2	102,9	109,3	102,4	208,38
doprava	100,3	98,1	100,1	102,2	101,4	101,6	100,4	102,3	94,2	102,6	102,8	102,8	99,3	108,03
pošty a telekomunikace	105,0	103,3	98,0	112,9	107,6	106,8	100,0	97,3	95,4	97,9	99,1	97,6	91,1	110,43
rekreace, kultura, sport	105,1	102,0	99,7	101,0	101,8	101,4	100,0	100,8	99,1	99,0	98,1	99,8	100,3	108,21
vzdělání	102,8	103,6	103,0	102,6	102,3	103,5	102,4	102,7	102,7	101,6	102,2	102,0	101,4	138,22
stravovací a ubytovací služby	102,8	103,5	101,8	105,9	104,6	102,6	102,8	107,0	102,3	102,5	101,5	103,8	102,8	153,78
ostatní zboží a služby	104,6	104,0	102,9	104,2	101,0	101,9	102,1	104,7	101,9	101,0	100,9	101,9	101,6	137,97

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

V období od roku 2000 do roku 2013 došlo k nárůstu spotřebitelských cen o 36,98 %. V roce 2001 se pohyboval růst spotřebitelských cen na pětiprocentní hranici. Následující dva roky byl cenový růst pozvolnější, v roce 2003 se dokonce skoro zastavil. Poté se další čtyři roky udržoval růst spotřebitelských cen na téměř konstantní hladině mezi 1,9 – 2,8 %. Výrazný nárůst cen byl zaznamenán opět v roce 2008. Byl způsoben především markantními legislativními změnami, mezi které patřila změna daně z přidané hodnoty, změna spotřebních daní a s tím související nárůst cen potravin, energií a nájemného, zavádění regulačních poplatků ve zdravotnictví. V roce 2009

poklesla míra inflace na 1%. Poslední čtyři roky je opět registrován pozvolný nárůst cen, kde rok 2013 je znovu ovlivněn růstem nepřímých daní.

Graf 1: Míra inflace v letech 2000-2013

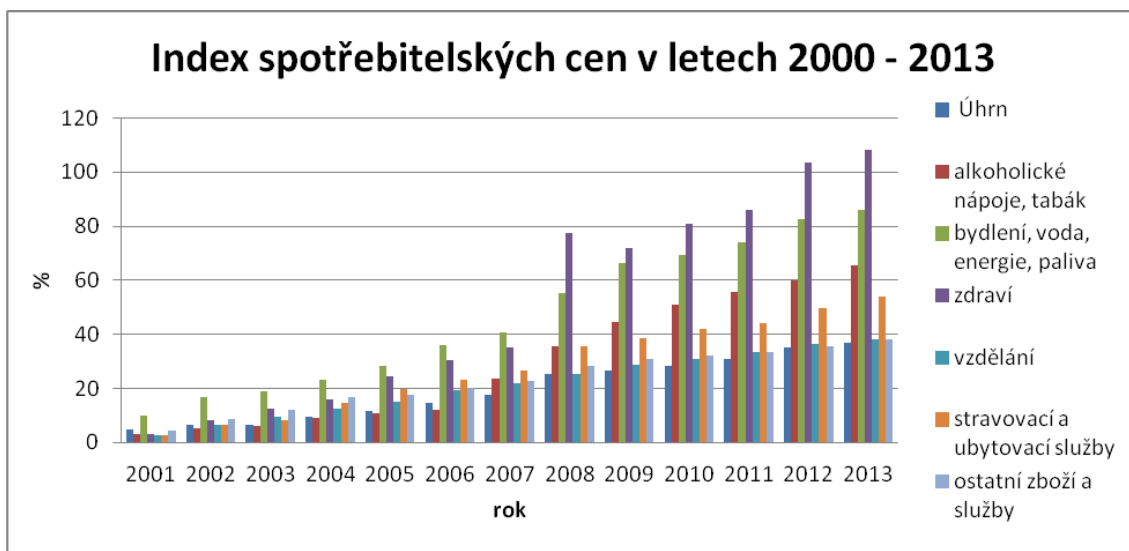

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že nejvyšší cenový nárůst je zaznamenán v oblastech:

- alkoholické nápoje a tabák – v důsledku zvýšení spotřební daně tabáku,
- bydlení, voda, energie a paliva – nárůst způsobený postupným uvolňováním regulovaných cen, nastalo zvyšování cen nájemného i energií.
- zdraví – zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví a zvýšení daně z přidané hodnoty léků,
- vzdělávání,
- stravovací a ubytovací služby – změny sazby DPH
- ostatní zboží a služby – změny sazby DPH.

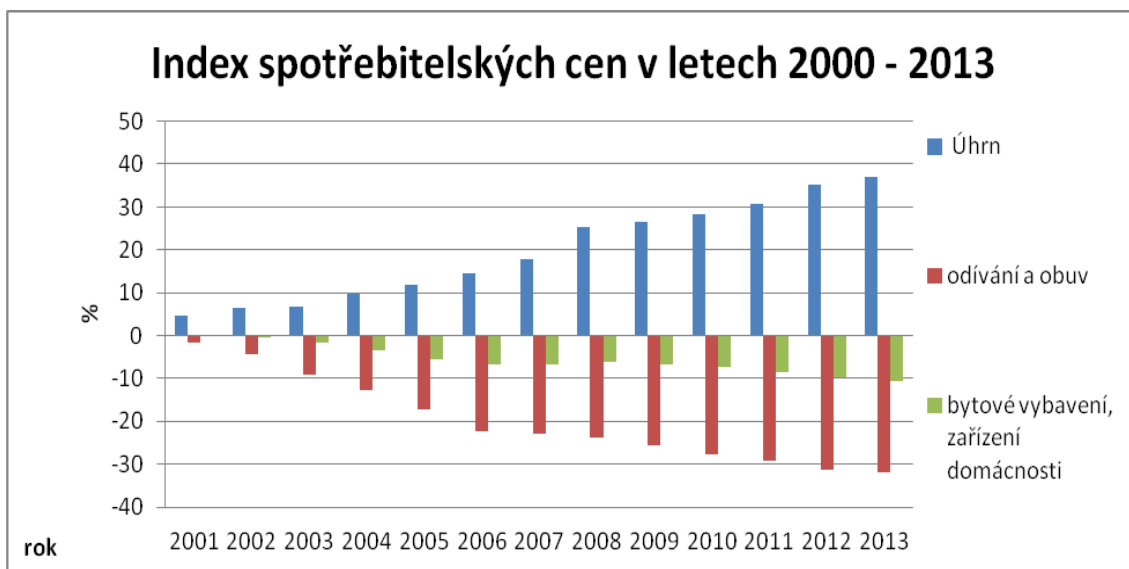
Graf 2: Index spotřebitelských cen v letech 2000 – 2013 u vybraných komodit (rok 2000 = 100%)

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

Oproti tomu u komodit odívání a obuv a bytové vybavení a zařízení domácnosti došlo ke zřetelnému poklesu spotřebitelských cen.

Graf 3: Index spotřebitelských cen v letech 2000 – 2013 u vybraných komodit (rok 2000 = 100%)

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

4.1.2 Dopady změn nepřímých daní na spotřebitelské ceny

4.1.2.1 Změny daně z přidané hodnoty

Od roku 1993 došlo již sedmkrát k úpravám sazeb daně z přidané hodnoty. Pro rok 2015 současná vláda uvažuje o vytvoření druhé snížené sazby. Časté legislativní změny způsobují nepřehlednost v systému, vedou ke vzniku chyb a nedorozumění, k navyšování nákladů souvisejících s výpočtem a odvodem daní, což znesnadňuje fungování podnikatelského sektoru. Zdravá státní a podniková ekonomika se vyznačuje jednoduchostí a přehledností (Černohausová, 2011).

Níže je uveden přehled vývoje sazeb DPH od roku 1993 do roku 2013.

Tabulka 4: Vývoj DPH v České republice v letech 1993 - 2013

Datum platnosti od – do	Základní sazba DPH	Snížená sazba DPH
1. 1. 1993 – 31. 12. 1994	23%	5%
1. 1. 1995 – 30. 04. 2004	22%	5%
1. 5. 2004 – 31. 12. 2007	19%	5%
1. 1. 2008 – 31. 12. 2009	19%	9%
1. 1. 2010 – 31. 12. 2011	20%	10%
1. 1. 2012 – 31. 12. 2012	20%	14%
1.1.2013 – ???	21%	15%

vlastní zpracování na základě údajů Ministerstva financí ČR.

Roky 2004, 2008 a 2012 byly provázeny značnými změnami v systému daně z přidané hodnoty. Od ledna 2004 došlo u veřejných telekomunikačních služeb ke změně sazby DPH ze snížené sazby (5%) na sazbu základní (22 %). Od 1. 5. 2004 následovala další úprava DPH. Různé skupiny služeb byly přeřazeny z pětiprocentní sazby do devatenáctiprocentní. Zároveň však poklesla o tři procenta základní sazba DPH u většiny zboží nepotravinářského charakteru a u veřejných telekomunikačních služeb. Zvýšení DPH se ve spotřebním koši odrazilo především v růstu cen stravovacích a osobních služeb. Oproti tomu snížení DPH u nepotravinářského sortimentu nebylo většinou vůbec zřejmé. Plně se promítlo hlavně u cen energie, zemního plynu a veřejných telekomunikačních služeb. Český statistický úřad provedl orientační propočty vlivu daní na celkovém přírůstku hladiny spotřebitelských cen. Výsledkem bylo zjištění, že změny v daňovém systému přispěly k celkovému přírůstku hladiny spotřebitelských

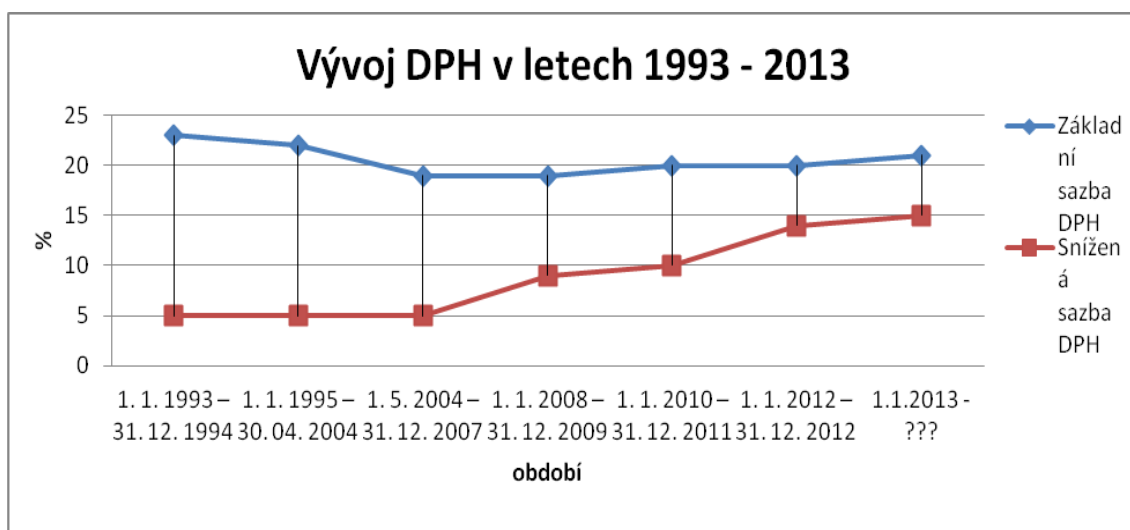
cen o 0,8 %. Z této hodnoty činil vliv spotřebních daní 0,3 % a vliv změn daně z přidané hodnoty 0,5 %. Další zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty o čtyři procentní body nastalo v roce 2008. Uvedené změny se projevily především v potravinářském sortimentu, lécích, dopravě, ve veřejném stravování a ubytování a služeb. Dle propočtů ČSÚ důsledkem této změny vzrostl index spotřebitelských cen přibližně o 1,1 % (Český statistický úřad, 2014e).

V roce 2010 došlo v rámci kroků směřujících ke stabilizaci státního rozpočtu k další úpravě nepřímých daní. Obě dvě sazby daně z přidané hodnoty byly zvýšeny o jedno procento. Důsledkem byl další růst cen sortimentu potravinářského zboží. V rámci deregulace nájemného byl zaznamenán růst regulovaného nájemného, růst cen vodného a stočného a částečný růst cen zemního plynu (Pavelka & Fassmann, 2011).

Od prvního ledna 2012 vstoupily v platnost nové úpravy daně z přidané hodnoty. Základní sazba daně z přidané hodnoty zůstala neměnná, avšak snížená sazba DPH vzrostla o čtyři procentní body. Ke konci měsíce července 2012 byla míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen 2,9 %. V důsledku růstu sazby DPH vzrostly spotřebitelské ceny v průběhu 1. čtvrtletí 2012 ve srovnání se 4. čtvrtletí 2011 o 2,5 %, což představuje nejvyšší mezičtvrtletní růst od počátku roku 2008. V meziročním srovnání vzrostly ceny v 1. čtvrtletí 2012 o 3,7 %, tj. nejvíce od 4. čtvrtletí 2008. Zvýšení DPH způsobilo dle ČSÚ růst cen v oddílech potravin a nealkoholické nápoje, zdraví a částečně bydlení a doprava. Zároveň v lednu nastalo i zvýšení čistého nájemného, cen energií a pohonných hmot (Český statistický úřad, 2012b). V druhém čtvrtletí 2012 vzrostly spotřebitelské ceny proti prvnímu čtvrtletí 2012 pouze o 0,3 % (Český statistický úřad, 2012c).

V roce 2013 mělo dojít ke sjednocení základní a snížené sazby z přidané hodnoty na 17,5 %, ale nakonec došlo k zvýšení obou sazeb o jeden procentní bod.

Graf 4: Vývoj DPH v letech 1993 - 2013

vlastní zpracování dle údajů Českého statistického úřadu

4.1.2.2 Změny spotřebních daní

V roce 2004 bylo provedeno hromadné zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků, pohonných hmot a lihu. U pohonných hmot a lihu zůstala spotřební daň až do roku 2008 neměnná, u tabákových výrobků přetrvávalo každoroční zvyšování spotřební daně. V roce 2005 a 2006 byl dopad zvyšování spotřební daně částečně zmírňován prostřednictvím obchodní politiky výrobních firem a dovozců. Po dobu následujících dvou let je možné ceny tabákových výrobků, potravin a bydlení řadit jako hlavní tahouny růstu cenové hladiny. Ceny tabákových produktů zaznamenaly v roce 2008 v komparaci s rokem 2000 růst o 59,5 % a ceny alkoholických nápojů o 13,5 % (Český statistický úřad, 2014e).

V průběhu roku 2009 vliv spotřební daně postupně slábl a tím docházelo ke zpomalování meziročního růstu cen v oddíle COICOP Alkoholické nápoje a tabák.

V roce 2010 byla zvýšena spotřební daň u lihu, tabáku a pohonných hmot. Další zvýšení následovalo v roce 2013. Dle Evropské směrnice 2010/12 EU musí být minimální spotřební daň z cigaret ve výši 90 Eur/1000 ks (Pavelka & Fassmann, 2011). Po intervenci České národní banky proti české koruně, bude muset být spotřební daň v roce 2014 znovu zvýšena.

4.2 Vývoj cen u vybraných oddílů spotřebního koše

4.2.1 Potraviny a nealkoholické nápoje

Ceny v oddíle potraviny a nealkoholické nápoje byly v roce 2013 proti roku 2000 vyšší o 35,69 %. Meziroční vývoj cen v tomto oddílu vykazoval značné rozdíly a podílel se významným způsobem na celkové hladině spotřebitelských cen. Jedná se především o roky 2003, 2008 a 2009, v nichž bylo dosaženo minimální a maximální hodnoty inflace v hodnocených letech. V roce 2003 došlo k meziročnímu poklesu cen potravin a nealkoholických nápojů o 2,2 % a obráceně v roce 2008 k růstu o 8,1 %. Po strmém nárůstu cen v roce 2008, došlo v následujícím roce ke zřetelnému útlumu. Meziroční pokles cen v oddíle potravin a nealkoholických nápojů činil v roce 2009 3,9 %. Následující dva roky došlo k opětovnému růstu spotřebitelských cen. Nejvyšší růst cen především v letech 2005 – 2008 byl zaregistrován především u pekárenských výrobků a obilovin. Koncem roku 2007 a v průběhu roku 2008 akceleroval cenový růst u mléka, sýrů, vajec a obilovin (Český statistický úřad, 2014e).

Rok 2009 se odehrával ve znamení poklesu cen potravinářského sortimentu. Poklesly ceny pekárenských výrobků a obilovin o 13,7 %, olejů a tuků o 6,5 %, výrobků ve skupině mléko, sýry, vejce o 6,7 %, zeleniny o 8,7 %. U masa byl nejvyšší růst cen evidován v roce 2001, v dalších letech se jejich růst prakticky zastavil (Český statistický úřad, 2012d).

Druhá polovina roku 2010 opětovně nastartovala růst cenové hladiny. Po rok a půl trvajícím poklesu cen nastalo jeho zastavení a u některých potravin se obnovilo zrychlení cenového růstu. Jednalo se především o skupinu olejů a tuků, u nichž nastalo zvýšení o 10,9 % (Český statistický úřad, 2012e).

V roce 2011 se meziroční růst držel s výkyvy v rozmezí 3,7 % až 6,7 %. Došlo k nárůstu cen u chleba o 15,6 %, běžného pečiva o 25,6 %, mouky o 29,9 %, mléka o 11,9 %, másla o 12,6 %, jedlých olejů o 21,0 %, cukru o 21,4 %, kaka a o 16,7 %, kávy o 18,1 %. Nižší než v roce 2010 byly ceny zeleniny vč. brambor o 7,1 % (Český statistický úřad, 2012f).

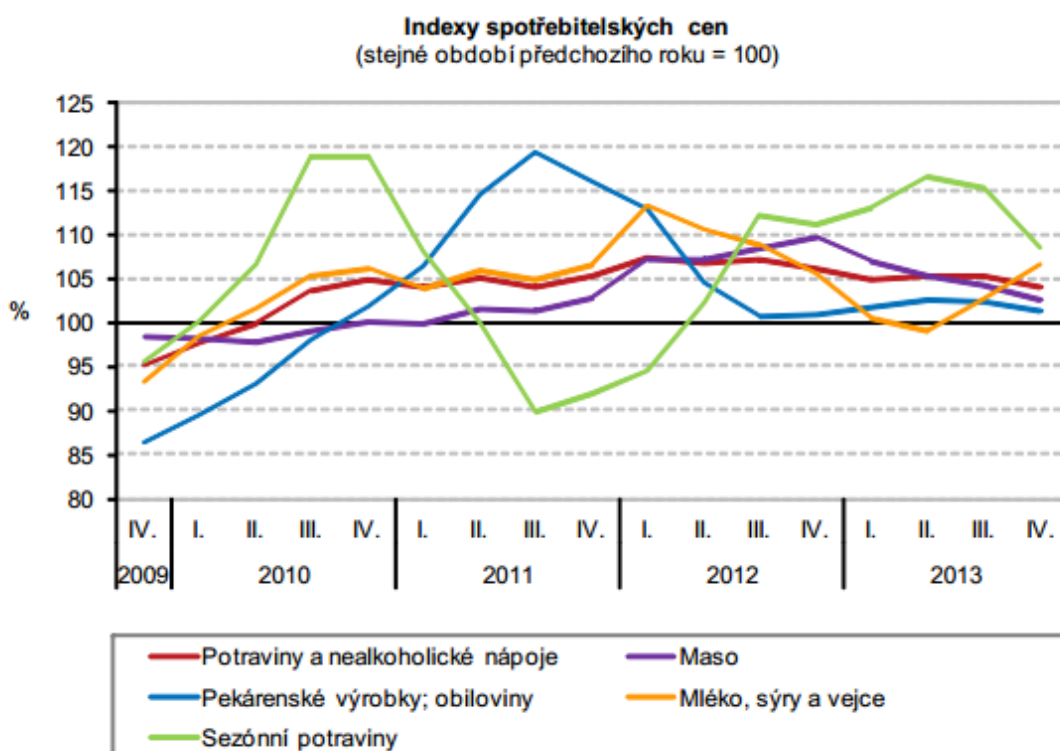
V roce 2012 nastalo zpomalení cenového růstu zejména u pekařských výrobků a obilovin, olejů a tuků, cukru a kávy. Ceny chleba byly vyšší o 6,9 %, mléka o 0,9 %,

cukru o 4,6 % a kávy o 20,2 %. Ceny běžného pečiva zůstaly zachovány na úrovni 2. čtvrtletí 2011 a ceny olejů a tuků se snížily o 1,2 %. U zeleniny nastalo zmírnění cenového poklesu a tím i snížení vlivu na snižování cenové hladiny (Český statistický úřad, 2012g).

V roce 2013 došlo ke snížení meziročního růstu cen a to z důvodu zpomalení růstu cen masa, obilovin, zeleniny a pekařských výrobků. Naopak růst cen zrychlil u mléka, sýrů, jogurtů a ostatních mléčných výrobků. O 78,1% byla ve 4.čtvrtletí roku 2013 oproti 4.čtvrtletí předcházejícího roku vyšší cena brambor (Český statistický úřad, 2014f).

Vývoj spotřebitelských cen potravin je shodný s cenovým vývojem zemědělské produkce. Je to obzvláště zřejmé u cenového vývoje v rostlinné výrobě, která je ovlivněna růstem cen obilovin a vývojem cen pekařských výrobků. Oproti tomu ceny živočišných produktů vykazují obdobně jako spotřebitelské ceny masa minimální změny (Český statistický úřad, 2014e).

Graf 5: Vývoj spotřebitelských cen vyjádřený ve čtvrtletních intervalech v letech 2009 – 2013

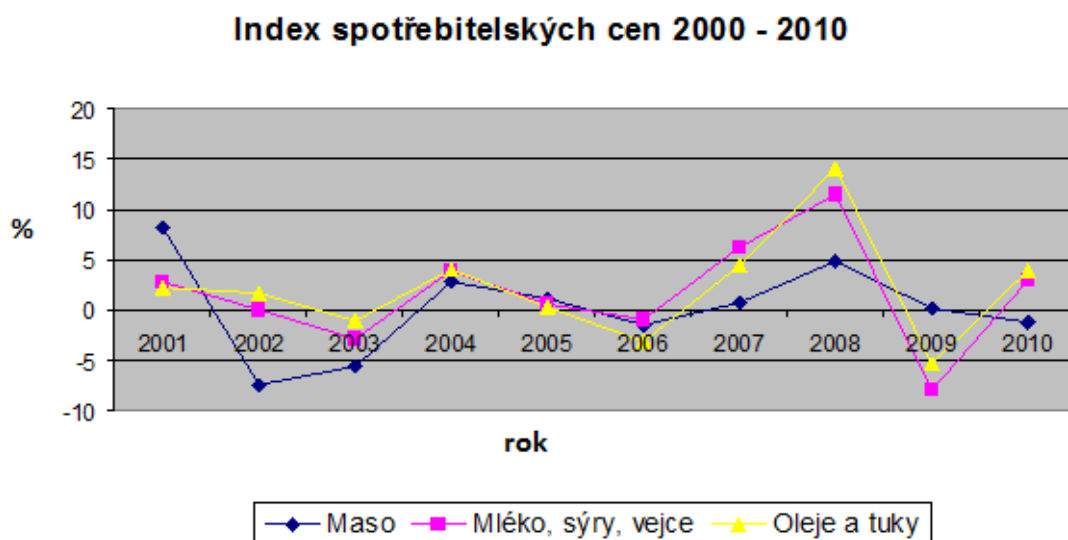
Český statistický úřad, 2014f

Tabulka 5: Indexy spotřebitelských cen v letech 2000 – 2010 u vybraného sortimentu potravinářského zboží (předcházející rok = 100 %)

Druh zboží	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pekárenské výrobky, obiloviny	105,6	99,7	101	110,6	98,1	107	110,2	118,1	89,9	95,4
Maso	108,2	92,6	94,4	102,8	101,1	98,5	100,7	104,8	100,2	98,8
Mléko, sýry, vejce	102,8	100	97,1	103,9	100,6	99,1	106,2	111,5	92,1	102,9
Oleje a tuky	102,3	101,7	99	104,1	100,3	96,9	104,4	114,1	94,7	103,9
Ovoce	113,2	97,3	101,5	102,5	101,4	93,8	107,9	105,9	91,5	104,2
Zelenina	101,4	105,7	97,5	95,1	90,6	117,4	105,5	93,7	96,5	118,4

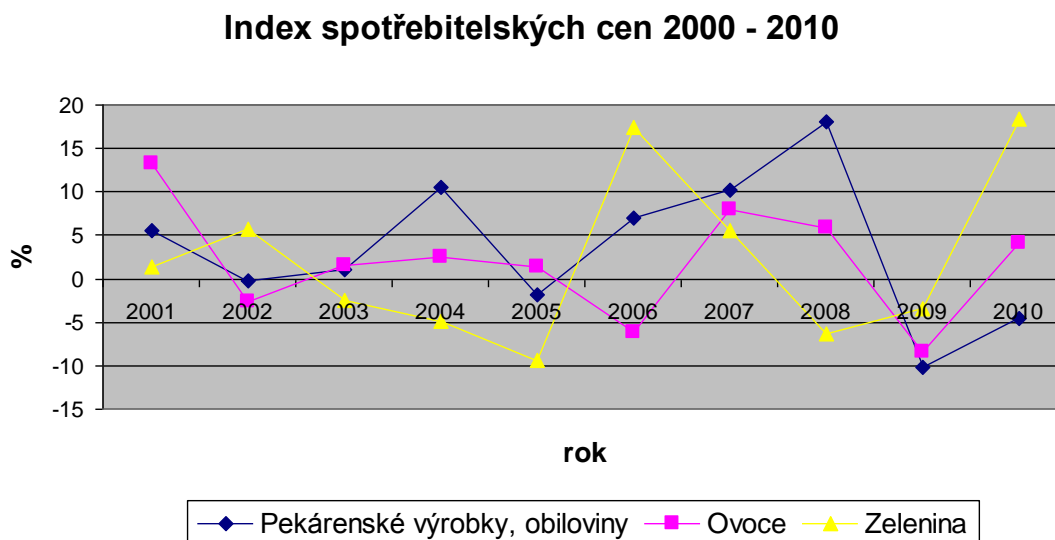
vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

Graf 6: Index spotřebitelských cen u vybraných výrobců v dlouhodobém horizontu I. 2000 – 2010

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

Graf 7: Index spotřebitelských cen u vybraných výrobců v dlouhodobém horizontu II. 2000-2010

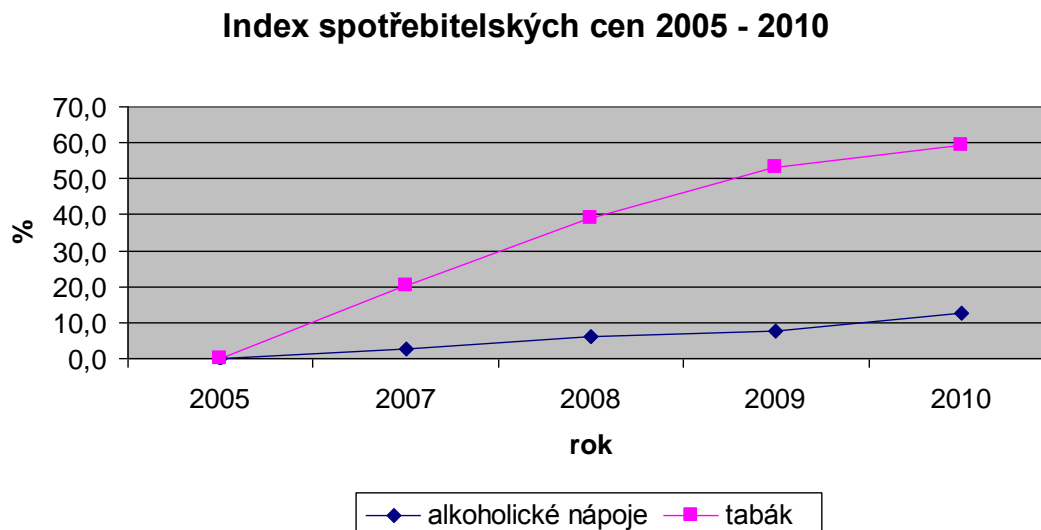
vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

4.2.2 Alkoholické nápoje, tabák

V roce 2004 bylo provedeno hromadné zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků, pohonných hmot a lihu. Dopad tohoto legislativního opatření se snažili částečně zmírnit výrobci a dovozci prostřednictvím své obchodní politiky. Další markantní růst cen následoval v roce 2007 a 2008 opět z administrativních důvodů, kterými bylo zvýšení spotřební daně cigaret (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2009 přetrvávala stagnace meziročního růstu cen cigaret na 3,6 %. Hlavní příčinou bylo velké zdražení cigaret způsobené vyšší spotřební daní od ledna 2008. K růstu cen cigaret však došlo až v druhé polovině roku 2008 (průměrné tempo růstu ve 4. čtvrtletí 2008 bylo 0,8 %, ve 4. čtvrtletí 2009 to bylo 0,2 %) (Český statistický úřad, 2012d). V roce 2010 se zpomalil růst cen tabákových výrobků na 4,6 % a cen alkoholických nápojů na 4,9 % (Český statistický úřad, 2012e). Zároveň byla opět zvýšena spotřební daň u lihu, tabáku a pohonných hmot. V roce 2011 v souvislosti se změnou spotřební daně v roce 2010 došlo k nárůstu cenové hladiny sledovaných produktů. První polovinu roku 2012 komoditu alkoholické nápoje a tabák provázelo mírné zpomalení růstu cen. Následující zvýšení spotřebních daní u sledované komodity a s tím související růst cenové hladiny nastalo v roce 2013 a to o 3,8 % (Český statistický úřad, 2014f).

Graf 8 Index spotřebitelských cen u alkoholických nápojů a tabáku v letech 2005 – 2010

(rok 2005 = 100%)

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

4.2.3 Bydlení, voda, energie, paliva

Deregulace nájemného

V České republice proběhla postupná deregulace nájemného. Její dokončení nastalo na konci roku 2012. Majitelé bytů byli povinni svému nájemci minimálně tři měsíce předem oznámit výši nového nájemného. Zvýšení nájemného závisí na mnoha aspektech, především na lokalitě, kvalitě bytu, aktuální výši nájemného a cílovém nájemném, které by ve finále mělo činit 5% tržní ceny nemovitosti (Pavelka, & Fassmann, 2011).

Do roku 2002 se ceny čistého nájemného odvíjely od výše inflace a koeficientu velikosti obce. Byly pravidelně upravovány vždy od července daného roku. Od roku 2003 však nebyla stanovena zákonná norma, která by upravovala výši regulovaného nájemného. Z tohoto důvodu zůstaly ceny regulovaného nájemného neměnné. Meziroční růst cen čistého nájemného nastoupil opět od roku 2007, kdy byl po čtyřech letech ustrnutí

započat proces postupného zvyšování regulovaného nájemného (Český statistický úřad, 2014e).

Meziroční tempa růstu byla velmi rozdílná v intervalu 2,0 % až 10,3 % v roce 2008. V roce 2009 vzrostlo čisté nájemné o 19,5 % (z toho v bytech s regulovaným nájemným o 27,5 % a v bytech s tržním nájemným o 5,1 %) (Český statistický úřad, 2012d).

Rok 2010 se vyznačuje stagnujícím růstem cen čistého nájemného, které vzrostlo o 9,7 %. Růst nájemného pokračoval taktéž i v roce 2011. Čisté nájemné se zvýšilo o 2,9 %, z toho regulované o 7,6 %. V roce 2012 se čisté nájemné zvedlo o 4,3 %, z toho regulované o 11,6 % a tržní o 1,0 % (Český statistický úřad, 2012g). V roce 2013 rostlo čisté nájemné meziročně o 2,3 % (Český statistický úřad, 2014f).

Elektřina

Cena elektrické energie se skládá ze dvou částí – regulované a neregulované. Neregulovanou část tvoří silová elektřina, u které se stanovuje výše ceny na Energetické burze. Regulovaná část je tvořena náklady na přenos a distribuci, na systémové služby, na operátora trhu a také příspěvek na podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů a kombinované výroby elektřiny a tepla z druhotných zdrojů (Pavelka & Fassmann, 2011).

Ceny elektřiny byly pravidelně od ledna každého roku zvyšovány s výjimkou roku 2003 a 2010, kdy byly poprvé sníženy (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2008 došlo ke zvýšení cen elektřiny o 9,5 %, 2009 o 11,5 %, v roce 2010 ke snížení o 2,6 %, v roce 2011 k růstu o 4,7 % (Český statistický úřad, 2014f) V roce 2012 rostly o 4,2 % (Český statistický úřad, 2012g) a v roce 2013 o 3,3 % (Český statistický úřad, 2014f) Růst cen elektřiny způsobuje zvyšování nákladů výrobcům, což se odráží v konečných cenách jejich výrobků.

Zemní plyn

Cena zemního plynu je též tvořena dvěma složkami: regulovanou a neregulovanou. Jedenkrát ročně je stanovena Energetickým regulačním úřadem cena za přepravu a distribuci (cca 20 % celkové ceny zemního plynu). Zbývajících cca 80 % ceny plynu je neregulovaná složka, která závisí na ceně samotné komodity. Tato cena se odvíjí od cen zemního plynu na světovém trhu a od měnového kurzu české koruny. S výjimkou

Pražské plynárenské (provádí měsíční úpravy) dochází k úpravě neregulované složky ceny zemního plynu ve čtvrtletních intervalech (Pavelka & Fassmann, 2011).

K úpravám cen zemního plynu docházelo skoro každého čtvrt roku, většinou směrem vzhůru. Zásadní růst nastal v roce 2001 v korelaci s růstem světových cen zemního plynu v první polovině roku 2001. V roce 2002 následovalo dvojí velké zlevnění zemního plynu (od dubna o 8,2 % a října o 7,3 %). Díky tomu došlo k velkému zpomalení meziročního růstu. V letech 2003 a 2004 se ceny pohybovaly střídavě mírně směrem nahoru i dolů, aby v zápětí v roce 2005 nastalo opět období zvyšování cen plynu. Od října 2005 byly ceny zemního plynu zvýšeny o 17,4 %. Toto zvýšení ovlivnilo i meziroční index v roce 2006. V měsíci říjnu roku 2006 byla cena zemního plynu snížena o 5,5 % a od nového roku 2007 o dalších 4,2 %. Meziroční pokles cen zemního plynu činil 5,0 %. Rok 2008 je charakteristický opětovným růstem cen (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2009 zapříčinil pokles regulovaných cen snížení cen zemního plynu o 2,8 %. V průběhu roku docházelo k postupnému snižování cen zemního plynu, které skončilo meziročním poklesem 11,6 % (Český statistický úřad, 2012d). V roce 2010 byl nastartován opětovný růst cen (Český statistický úřad, 2012e), který přetrvává až do roku 2012 a naopak v roce 2013 meziročně cena klesla o 3,4 % (Český statistický úřad, 2014f). Vývoj cen zemního plynu souvisí s pohybem cen zemního plynu na světových trzích, jejichž výše je závislá na politické a ekonomické situaci ve světě.

Teplo

Výroba tepelné energie je nejčastěji v České republice realizována z uhlí a zemního plynu. Ceny všech energií reguloval Energetický regulační úřad. Od roku 2006, respektive roku 2007 podléhá regulaci pouze distribuce elektřiny a plynu.

Ceny tepla pro otop a ohřev vody se odvíjely současně v souvislosti s cenami elektřiny a plynu. Jejich nejpomalejší růst byl zaznamenán v letech 2003, 2004 a 2007. Naopak nejvyšší v roce 2008. V roce 2008 vzrostly ceny tepla a teplé vody o 8,4 %. Následující rok byl postupný růst cen zmírněn (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2009 byl růst cen tepla a teplé vody ve výši 7,1 % (Český statistický úřad, 2012d). Také v roce 2010 a 2011 vzrostly ceny tepla a teplé vody méně výrazně (Český statistický úřad, 2012f). Konec roku 2011 a rok 2012 (8,2 %) se odehrává ve znamení opětovného růstu cen.

Zvýšení cen je mimo jiné ovlivněno i zvýšením snížené sazby DPH (Český statistický úřad, 2012g). V roce 2013 vzrostly ceny o 4,3 % (Český statistický úřad, 2014f).

Vodné a stočné

Vodné a stočné jsou komoditami, u nichž jsou ceny věcně usměrňované. To znamená, že v ceně mohou být započteny pouze oprávněné náklady a přiměřený zisk výrobce. ČR musí splňovat normy EU, které definují kvalitu pitné vody a podmínky ochrany životního prostředí. Splnění těchto podmínek vyžaduje od výrobců řadu investic, které se projevují v konečných cenách (Pavelka & Fassmann, 2011).

Ceny vodného a stočného rostly pravidelně každý rok. Tempo růstu se od roku 2001 do roku 2006 zpomalovalo. Oproti tomu v roce 2007 a především v roce 2008 se opět růst cen opět zrychlil. Vzestup cen u stočného byl za období 2000 – 2008 druhý největší z položek bydlení (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2008 bylo vodné vyšší o 8,3 % a stočné o 9,1 %. V roce 2010 vzrostly ceny vodného a stočného méně výrazně. V roce 2011 byl evidován cca šestiprocentní růst vodného a stočného (Český statistický úřad, 2012f). V roce 2012 se do cen promítlo zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty. Ceny vzrostly u vodného o 12 % a stočného o 10,5 % (Český statistický úřad, 2012g). V roce 2013 se zvýšily ceny u vodného o 6,7 % a u stočného o 7,2 % (Český statistický úřad, 2014f).

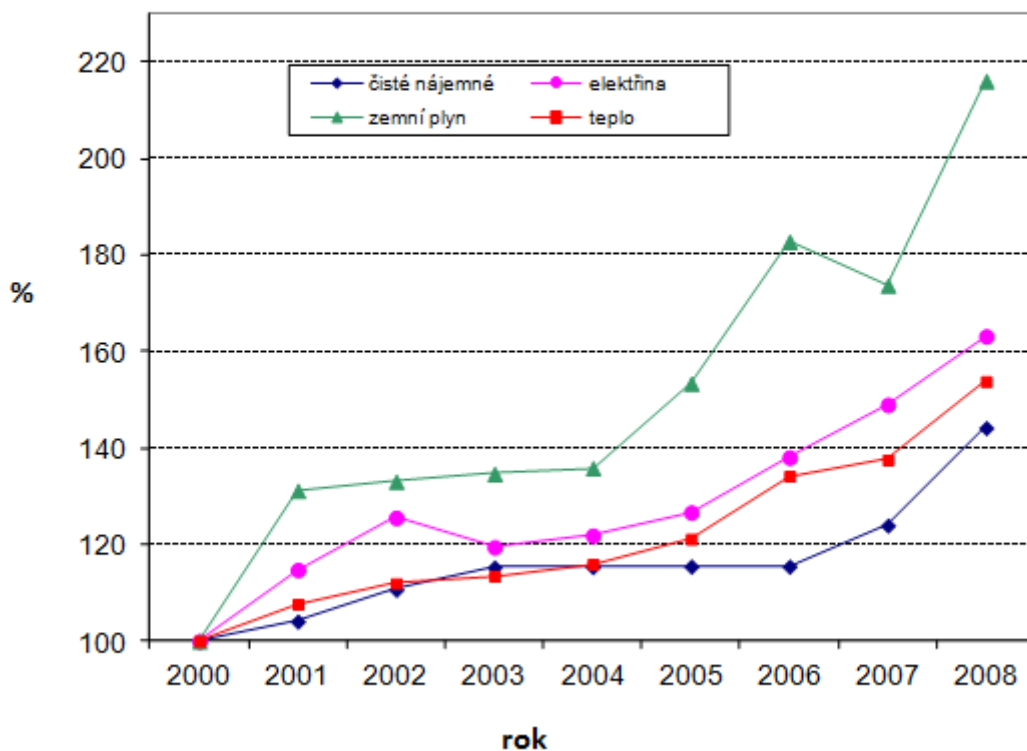
Tabulka 6: Indexy spotřebitelských cen u vybraných komodit v letech 2000 – 2008 (rok 2000=100)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Index 2008/2000
Čisté nájemné	104	106	104	100	100	100	107	116	144,2
Vodné	110	108	106	105	104	104	107	108	163,9
Stočné	112	108	105	106	106	106	106	109	173,5
Odvoz odpadků	100	108	108	107	110	102	101	102	144
Elektrina	115	109	95,2	102	104	109	108	110	163,2
Plyn	131	102	101	101	113	119	95	124	216,1
Teplo	108	104	101	102	105	111	103	112	153,8

Český statistický úřad, 2012e

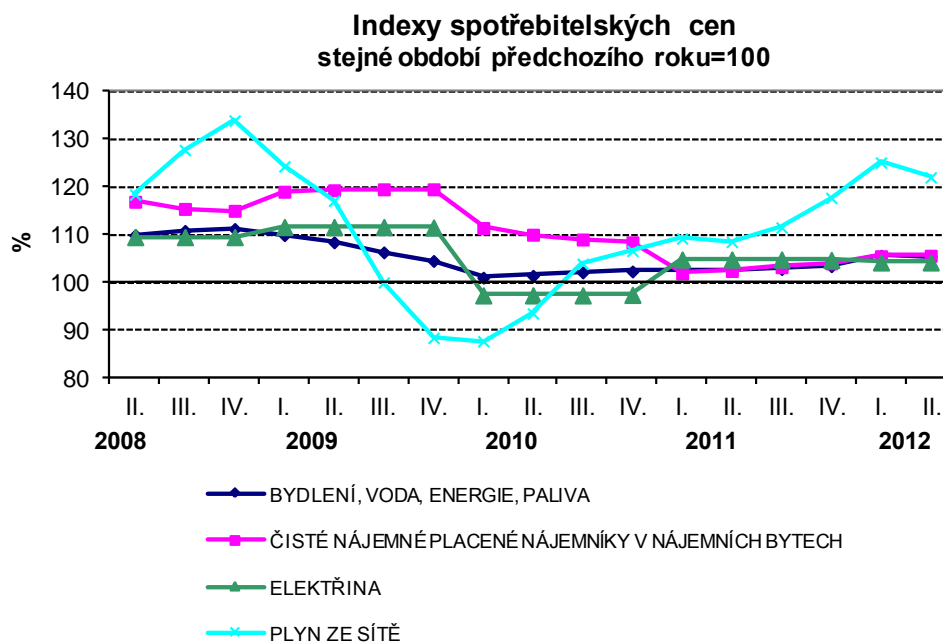
Graf 9: Indexy spotřebitelských cen u čistého nájenného, elektřiny, zemního plynu a tepla v letech 2000 – 2008 (rok 2000=100)

Indexy spotřebitelských cen u čistého nájenného, elektřiny, zemního plynu a tepla v letech 2000 – 2008 (rok 2000=100)

Český statistický úřad, 2012e

Graf 10: Indexy spotřebitelských cen u čistého nájemného, elektřiny, zemního plynu a tepla v letech 2008 – 2012 (předchozí rok =100)

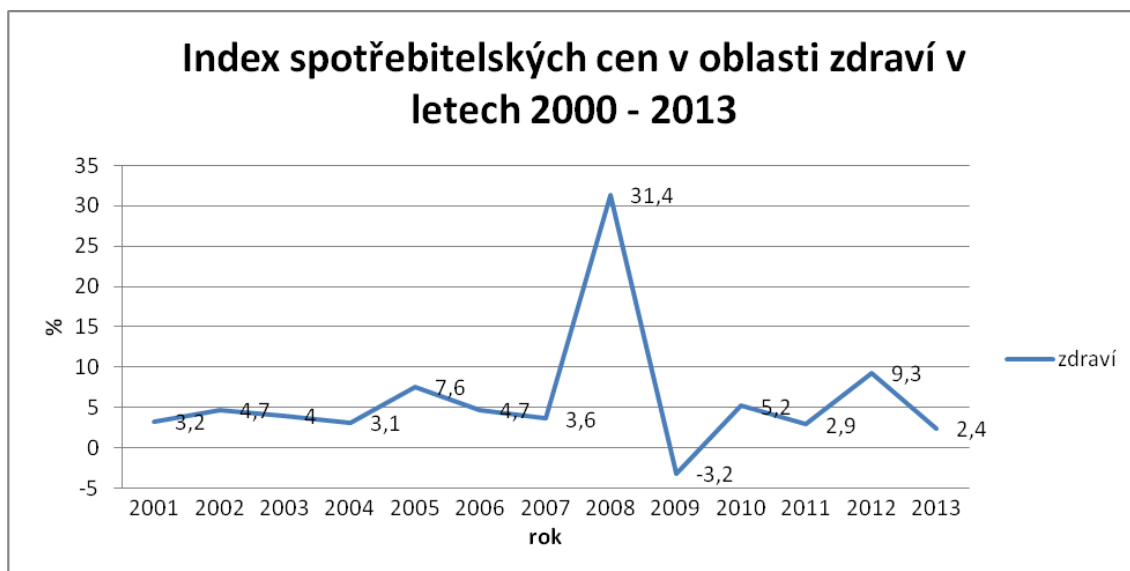
Český statistický úřad, 2014f

4.2.4 Zdraví

Ceny zboží a služeb v oblasti zdraví byly většinou administrativně ovlivňovány buď způsobem stanovení maximálních cen, nebo věcným usměrňováním při tvorbě cen. Regulace se týkala především léků, ačkoliv v posledních letech byly některé druhy léků odsud vyjmuty. Změny v cenové politice léků vedly v průběhu let k postupnému růstu cen i doplatků léků. Největší podíl na celkovém růstu cen v oddíle zdraví měly však zejména změny od ledna 2008, kdy byla změněna snížená sazba DPH u léků a dalších zdravotnických výrobků z pěti na devět procent a především zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví (Český statistický úřad, 2014e). Index spotřebitelských cen v oblasti zdraví se v roce 2007 v porovnání s předchozím rokem zvýšil o 31,4 %. Další výrazné zvýšení je evidováno v prvním čtvrtletí roku 2012. Tento cenový růst je zapříčiněn jednak zvýšením DPH u většiny položek a také zvýšením regulačního poplatku za pobyt ve zdravotnických zařízeních ze 60,- Kč/den na 100,- Kč/den od prosince 2011. Růst indexu spotřebitelských cen v prvním čtvrtletí 2012 ve srovnání se stejným obdobím roku minulého činil 106,2 %. V celém roce 2012 9,3 % (Český

statistický úřad, 2012g). V roce 2013 došlo k růstu 2,4 % (Český statistický úřad, 2014f).

Graf 11: Index spotřebitelských cen v oblasti zdraví v letech 2000 – 2013 (předchozí rok = 100%)

vlastní zpracování na základě údajů Českého statistického úřadu

4.2.5 Doprava

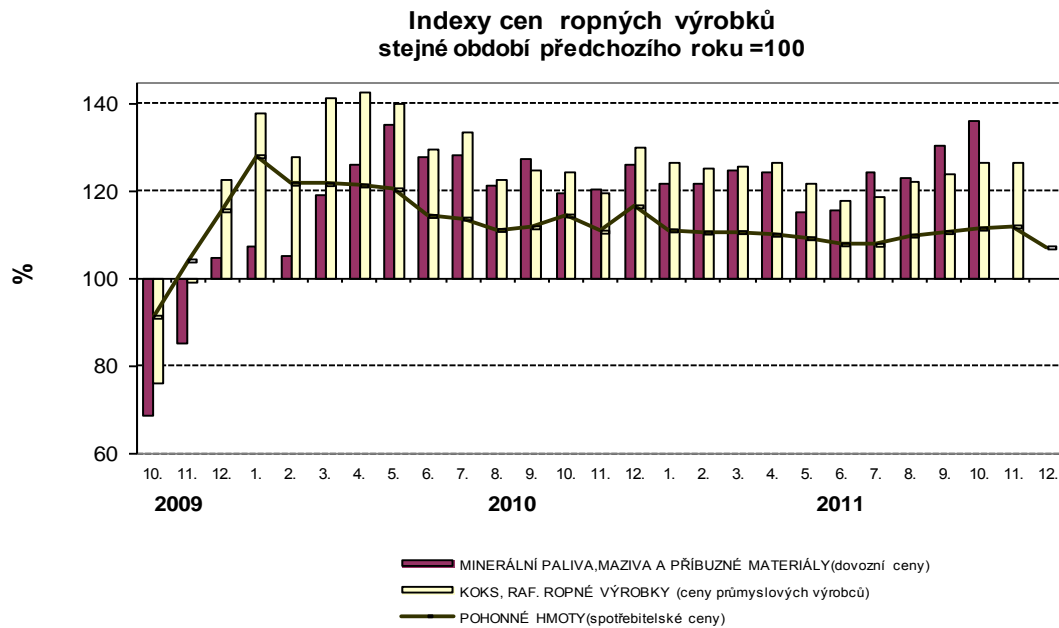
Vývoj cen v oblasti dopravy byl určován tržními a částečně i administrativními vlivy. Tržní vývoj se odvíjel především od cen pohonných hmot, dopravních prostředků včetně cen oprav a náhradních dílů. Tvorba cen mnoha dopravních služeb podléhá věcnému usměrňování cen eventuelně o ní rozhodují místní orgány.

V letech 2000 – 2008 rostly nejrychleji ceny dopravních služeb, jmenovitě o 43,2 %. Ceny pohonných hmot vzrostly v roce 2008 ve srovnání s rokem 2000 o 7,6 %. Důvodem mírného růstu je významné zdražení pohonných hmot v roce 1999, které dosáhlo hodnoty 24,6 %. Postupným poklesem se v roce 2005 vrátily ceny pohonných hmot na úroveň roku 2000. V roce 2008 došlo v důsledku poklesu světových cen ropy k meziročnímu poklesu cen pohonných hmot o 11,6 %. Pokles byl zapříčiněn počínající světovou ekonomickou krizí, která se projevila nižší spotřebou. Pokles cen u automobilů činil 11,5 %, motocyklů o 4,7 % a jízdních kol o 7,1 %. Oproti tomu se zvýšily o 11,5 % ceny dopravních služeb (Český statistický úřad, 2014e). V roce 2009 vzrostly ceny pohonných hmot o 2,9 %. Taktéž i rok 2010 ovlivňovaly oddíl doprava

ceny pohonných hmot. V lednu byl v oddíle doprava zaznamenán poměrně významný růst v řádu 7 %, který byl mimo jiné způsoben zvýšením DPH a spotřební daně. V průběhu roku nastalo další zdražování, průměrný meziroční nárůst cen se vyšplhal až na hodnotu 16,9 %. Oproti tomu poklesly ceny u automobilů o 11,7 %. Vysoké ceny pohonných hmot se odrazily v roce 2011 na cenách dopravních služeb o 2,5 % (Český statistický úřad, 2012f). K poklesu cen pohonných hmot došlo až v květnu 2012. Tato skutečnost se odrazila na zpomalení růstu cen v oddíle doprava i v roce 2013 (Český statistický úřad, 2014f). Od roku 2000 též došlo k velkému zdražení dálničních známek. Roční dálniční známka v roce 2000 stála u automobilů do 3,5 t Kč 800,-, v roce 2012 Kč 1500,-. V roce 2011 stála dálniční známka o 300,- Kč méně, tzn. 1200,- Kč. Automobily v hmotnostním limitu 3,5 t – 6 t platily roční dálniční známku v roce 2000 - 6 000,- Kč a v roce 2009 - 8 000,- Kč. Automobily nad 12 t platily v roce 2000 - 12 000,- Kč, v roce 2006 - 14 000,- Kč (České dálnice, 2014). Od roku 2007 musí všechna vozidla s hmotností nad 12 tun a od roku 2010 i vozidla s hmotností nad 3,5 tuny platit na určených úsecích českých dálnic, rychlostních silnic a vybraných silnic I. třídy mýtné (České dálnice, 2014).

Vývoj spotřebitelských cen pohonných hmot ve vztahu k cenám průmyslových výrobců a dovozním cenám ropných výrobků v posledních dvou letech znázorňuje následující graf.

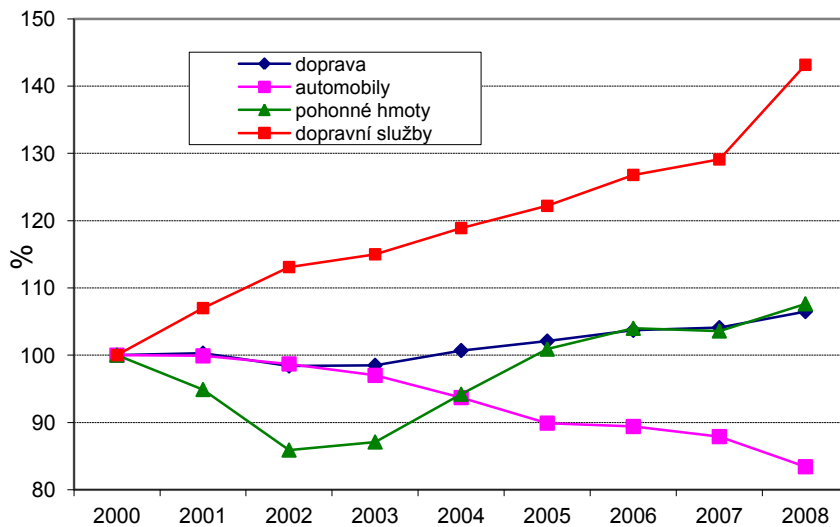
Graf 12: Indexy cen ropných produktů

Český statistický úřad, 2012f

Následující graf znázorňuje vývoj cen v oddílu doprava v letech 2000 – 2008.

Graf 13: Index spotřebitelských cen v oddílu doprava v letech 2000 – 2008 (rok 2000 = 100 %)

Český statistický úřad, 2014e

4.3 Ověření hypotéz

Hypotéza H1:

Ve sledovaném období (2000 – 2013) došlo u všech jednotlivých oddílů COICOP ke změnám spotřebitelských cen minimálně o 5 %.

Ano, takto hypotéza byla potvrzena. U všech dvanácti oddílů COICOP došlo ke změně spotřebitelských cen o více než 5 %. Nejmenší změna nastala u oddílů doprava (8,03 %), rekreace, kultura, sport (8,21 %) a bytové vybavení, zařízení domácnosti (8,58 %). Viz. Tabulka č.3.

Hypotéza H2:

Ve sledovaném období (2000 – 2013) byl v oddíle bydlení, voda, energie a paliva zaznamenán nejvyšší nárůst spotřebitelských cen ve srovnání s ostatními oddíly.

Ne, takto hypotéza nebyla potvrzena. V roce 2013 byly ve srovnání s rokem 2010 spotřebitelské ceny v tomto oddíle vyšší o 86,11 %, ale v oddíle zdraví byl ve sledovaném období nárůst spotřebitelských cen o 108,38 %.

5 ZÁVĚR

V období od roku 2000 do roku 2013 došlo k nárůstu spotřebitelských cen spotřebního koše dle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu užití - COICOP o 36,98 %.

V oddíle potraviny byl za sledované období registrován růst o 35,69 %. Vývoj spotřebitelských cen potravin koreluje s vývojem cen v zemědělské produkci, především v rostlinné výrobě. Ceny ve výrobě živočišné zaznamenávají v průběhu doby pouze minimální změny. S růstem cen v tomto oddíle se velká část spotřebitelů stává čím dál tím více náchylná na cenu, čímž i firmy nutí ke snižování kvality. Spotřebitelé dělají častěji menší nákupy a více vyhledávají akční ceny. Toto je pro firmy ohrožením a naopak příležitostí firm je zaměřit se na vyšší kvalitu výrobků a služeb i za cenu vyšší ceny, jelikož značná část spotřebitelů jde za kvalitou. Pro stát je důsledkem těchto změn vyšší potřeba kontroly kvality výrobků a tím i vyšší náklady na tuto činnost.

Vývoj cen v oddíle alkoholické nápoje a tabák se významným způsobem odvíjí od legislativních změn ve formě úprav nepřímých daní. V roce 2004 kompenzovali výrobci nebo dovozci zvýšení spotřební daně prostřednictvím své obchodní politiky. Další zvýšení daní v roce 2007 se již plně projevilo ve spotřebitelských cenách. Zvyšování cen se týkalo především tabáku. Spotřebitelské ceny v tomto oddíle vzrostly v roce 2013 oproti roku 2010 o 55,85 %. Spotřebitelé mění své návyky. Více si kupují alkohol k domácí spotřebě, což je pro firmy i se snižováním marží u tabákových výrobků ohrožením. Státu se tímto zvýší daňové příjmy, ale je nutné v dlouhodobém hledisku počítat s negativními vlivy tohoto odvětví zejména v oblasti zdravotnictví.

V oddíle bydlení se růst cen odvíjel od postupné deregulace nájemného. Do roku 2002 byly ceny čistého nájemného odvozovány od výše inflace a koeficientu velikosti obce. Od roku 2003 však chyběla zákonná norma, jenž by upravovala výši regulovaného nájemného a ceny regulovaného nájemného zůstávaly neměnné. Opětovné zvyšování regulovaného nájemného začalo v roce 2007. Ceny bydlení se ve všech analyzovaných letech na růstu cenové hladiny podílely nejvíce. Ceny elektřiny byly pravidelně od ledna každého roku zvyšovány s výjimkou roku 2003 a 2010, kdy byly sníženy. Ceny zemního plynu jsou závislé na ceně samotné komodity na světových trzích a na měnovém kurzu české koruny. Výše cen se odvíjí od aktuální politické a ekonomické situace ve světě. S výjimkou Pražské plynárenské (provádí měsíční úpravy) je prováděna úprava

neregulované složky ceny zemního plynu každého čtvrt roku. V průběhu analyzovaného období se ceny plynu pohybovaly střídavě směrem nahoru i dolů. Cena tepla a teplé vody ve sledovaném období trvale narůstala. Na zvyšování cen mimo jiné opět působily administrativní vlivy, jmenovitě zvyšování sazby daně z přidané hodnoty. Ceny vodného a stočného rostly pravidelně každý rok. Promítly se do nich jednak náklady výrobců vynaložené na výrobu pitné vody dle norem EU a jednak zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty. Oddíl bydlení, voda, energie a paliva zaznamenal v roce 2013 oproti základnímu roku 2010 cenový růst o 86,11 %. V stabilně vysokém cenovém růstu tohoto oddílu nastává pro spotřebitele zásadní problém. Tento oddíl společně s potravinami patří mezi základní lidské potřeby a tudíž je pro spotřebitele velice obtížné regulovat svoji spotřebu v závislosti na ceně. Firmám růst cen v tomto oddílu také mnoho nepomůže, jelikož značná část je regulována. Naopak pro firmy je příležitostí začít stavět nízkometrážní byty o které je stále větší zájem a dělat stavby energeticky méně náročné a to jak nové stavby, tak i využít toho, že stát poskytuje vlastníkům nemovitostí dotace na zateplení atd. Pro stát je tu důsledkem větší množství žádostí obyvatelstva na příspěvek na bydlení a celkově zhoršená sociální situace.

Ceny v oblasti zdraví byly určitým způsobem regulovány buď způsobem stanovení maximálních cen nebo věcným usměrňováním při tvorbě cen. V průběhu sledovaného období docházelo ke změnám cenové politiky léků a důsledkem byl postupný růst cen a doplatků na léky. Zásadním činitelem, který je odpovědný na celkovém růstu cen byly opět administrativní úpravy v roce 2008 a 2012. V roce 2008 se jednalo o zvýšení daňové sazby z pěti procent na devět procent a zejména o zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví. V roce 2012 by opětovně navýšena daň z přidané hodnoty a od prosince 2011 byla zvýšena cena regulačního poplatku za pobyt v nemocnici ze 60,- Kč/den na 100,- Kč/den. V roce 2014, v důsledku rozhodnutí moci zákonodárné, výkonné ale i soudní, dochází k postupnému rušení regulačních poplatků. V oddíle zdraví došlo ve srovnání s ostatními oddíly k nejvyššímu růstu spotřebitelských cen a to o 108,38 %. Část tohoto růstu byla vložena na spotřebitele, ale větší část na státní rozpočet. Výzkum a vývoj ve zdravotnictví se vyvíjí rychleji, než schopnost státu do zdravotnictví investovat a tak se v budoucnosti jen těžko vyhneme větší spoluúčasti. Pro firmy je tu velká příležitost v tom, že lidé se stále dožívají, i kvůli lepší zdravotní péči, vyššího věku a firmy by se měly naučit splnit poptávku starších věkových skupin po zboží a službách. Důsledkem pro stát jsou dlouhodobě čím dál tím vyšší výdaje.

Mnoho dopravních služeb podléhá při tvorbě cen věcnému usměrňování, eventuelně o jejich výši rozhodují místní orgány. Cenový vývoj v oblasti dopravy určovaly tržní a zároveň i administrativní vlivy. Tržní vývoj závisel hlavně na cenách pohonných hmot a na cenách dopravních prostředků. Ceny dopravních služeb rostly nejrychleji. U cen pohonných hmot byl růst mnohem mírnější. Příčinou bylo markantní zdražení pohonných hmot jeden rok před sledovaným obdobím, tedy v roce 1999, které dosáhlo téměř 25 %. Na cenách pohonných hmot se taktéž projevila světová ekonomická krize, kdy v důsledku poklesu světových cen ropy došlo v roce 2008 k meziročnímu poklesu cen pohonných hmot ve výši 11,6 %. Ceny pohonných hmot dále ovlivňovaly administrativní vlivy ve formě zvyšování nepřímých daní. Oproti tomu došlo v průběhu posledních let ke snižování cen dopravních prostředků. Růst spotřebitelských cen v oddíle doprava byl 8,03 %. Stabilní ceny dopravy jsou důležité pro firmy i pro spotřebitele. Ceny dopravy se promítají do všech odvětví a pokud by se začaly razantně zvyšovat způsobí to růst cen ve všech oddílech. Ohrožením pro firmy by byla další stagnace ekonomiky a tím znovu snížená poptávka po automobilech a naopak očekávaný růst je pro firmy příležitostí, jelikož spousta spotřebitelů nákup automobilu odkládalo. Větší rozvoj dopravy přinese do státního rozpočtu výnosy z nepřímých daní.

6 SUMMARY

This bachelor thesis focuses on retail prices. It aims to analyze the development of consumer prices in the Czech Republic in terms of their development in time and for various groups of goods.

The thesis summarizes the theoretical basis of retail, consumer prices, pricing, inflation, consumer price index and market basket; the next part deals with the pricing policy of the Czech Republic. The practical part analyzes available data from the Czech Statistical Office, examines the tax policy of the state and everything is compared over time. I have analyzed separately the selected sections of the market basket such as food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages and tobacco, housing, water, electricity, gas and fuels, health, transportation. The conclusion summarizes the results of my thesis and describes the possible impacts.

Tématem bakalářské práce jsou ceny v maloobchodě. Cílem je analýza vývoje spotřebitelských cen v České republice z hlediska vývoje v čase a pro různé skupiny zboží.

V této práci je shrnut teoretický základ o maloobchodu, spotřebitelských cenách, tvorbě cen, inflaci, indexu spotřebitelských cen, spotřebitelský koš. Dále o cenové politice České republiky. V praktické části jsou analyzována dostupná data z Českého statistického úřadu, zkoumána daňová politika státu a vše je porovnáváno v čase. Zvláště jsem analyzoval vybrané oddíly spotřebního koše jako potraviny a nealkoholické nápoje, alkoholické nápoje a tabák, bydlení, voda, energie a paliva, zdraví, doprava. V závěru jsou shrnuty výsledky mé práce a popsány možné dopady.

7 KEYWORDS

Retail, price, inflation, causes of inflation, consumer prices, market basket, pricing policies, pricing, taxation, value added tax, excise tax.

Maloobchod, cena, inflace, příčiny inflace, spotřebitelské ceny, spotřební koš, cenová politika, tvorba cen, daňová politika, daň z přidané hodnoty, spotřební daně.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Burstiner, I. (1991). *Základy maloobchodního podnikání*. Praha: Victoria Publishing.

Cimler, P. (1997). *Retail management: lokalizace a provoz maloobchodu* (1.vyd.). Praha: Vysoká škola ekonomická.

Černohausová, P. (2011). *Vývoj DPH od roku 1993 do roku 2013*. Dostupné na webu.
<http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-824-vyvoj-dph-od-roku-1993-do-roku-2013/>

Česká republika. (2009). *Vyhláška 450/2009 Sb.* Dostupné na webu.
<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=450~2F2009~20Sb.&nr=&part=&name=&rpp=15>

Česká republika. (2012). *Zákon č.265/1991 Sb. o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen*. Dostupné na webu.
<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=39282&recShow=7&fulltext=265~2F1991~20Sb.&nr=&part=&name=&rpp=15#parCnt>

Česká republika. (2013). *Zákon o cenách 526/1900 Sb.* Dostupné na webu.
<http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=38895>

České dálnice. (2014). *Dálniční známky*. Dostupné na webu.
<http://www.ceskedalnice.cz/pro-ridice/dalnicni-znamky>

Český statistický úřad. (2012a). *Indexy spotřebitelských cen – revize 2010*. Dostupnost na webu.
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/indexy_spotrebitelskych_cen_revize_2010

Český statistický úřad. (2012b). *Vývoj indexů spotřebitelských cen v 1. čtvrtletí 2012*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné na webu.
[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/3abf29c83aa6a7e0c12579d8003264dc/\\$FILE/cisc041012analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/3abf29c83aa6a7e0c12579d8003264dc/$FILE/cisc041012analyza.pdf)

Český statistický úřad. (2012c). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 2. čtvrtletí 2012*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné na webu.
[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/76aad765eae3b10c1257a37003635f2/\\$FILE/cisc071112analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/76aad765eae3b10c1257a37003635f2/$FILE/cisc071112analyza.pdf)

Český statistický úřad. (2012d). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí a v roce 2009. Dostupné na webu.*

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc011110analyza10.doc>

Český statistický úřad. (2012e). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí a v roce 2010. Dostupné na webu.*

[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a4dd966534afc8f8c12578110030e9db/\\$FILE/cisc011011analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/a4dd966534afc8f8c12578110030e9db/$FILE/cisc011011analyza.pdf)

Český statistický úřad. (2012f). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí a v roce 2011. Dostupné na webu.*

[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/74743b673876fc96c125797d0035f8c8/\\$FILE/cisc010912analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/74743b673876fc96c125797d0035f8c8/$FILE/cisc010912analyza.pdf)

Český statistický úřad. (2012g). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 2. čtvrtletí a v roce 2012. Dostupné na webu.*

[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/76aad765eae3b10c1257a37003635f2/\\$FILE/cisc071112analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/76aad765eae3b10c1257a37003635f2/$FILE/cisc071112analyza.pdf)

Český statistický úřad. (2014a). *Inflace, míra inflace - Metodika.* Dostupnost na webu.

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1

Český statistický úřad. (2014b). *Inflace – druhy, definice, tabulky.* Dostupnost na webu.

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

Český statistický úřad. (2014c). *Indexy spotřebitelských cen: Metodická příručka pro uživatele.* Dostupnost na webu.

<http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=%28%28Indexy%20AND%20spot%20C5%99ebitel%20C3%BDch%20AND%20cen-metodick%20C3%A1%20AND%20p%20C5%99%20C3%ADru%20C4%8Dka%29%29&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1>

Český statistický úřad. (2014d). *Inflace, spotřebitelské ceny.* Dostupnost na webu.

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/inflace_spotrebitelske_ceny

Český statistický úřad. (2014e). *Indexy spotřebitelských cen (ročně).* Dostupné na webu.

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CEN1112CU&&kapitola_id=30

Český statistický úřad. (2014f). *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí a v roce 2013. Dostupné na webu.*

[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/e330885b1043bc aac1257c5a00313b2b/\\$FILE/cisc010914analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/e330885b1043bc aac1257c5a00313b2b/$FILE/cisc010914analyza.pdf)

ELSE AZ. (n.d.). *Spotřební koš*. Dostupnost na webu.

<http://www.elseaz.cz/slovník/spotřebni-kos/>

Hanna, M. & Dodge, H.R. *Pricing: Zásady a postupy tvorby cen* (1.vyd.). Praha: Management Press.

Hart, J. (2009). *How inflation works?*. Mishawaka, IN, U.S.A.: Rosen Pub Group

Hladký, J. & Leitmanová, I. (1997). *Mikroekonomie I*. (1.vyd). České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta.

Kotler, P. (2004). *Marketing*. Praha: Grada Publishing a. s.

Linhart, Z. (2003). *Marketing* (1.vyd.). Praha: Credit

Pavelka, T. (2007). *Makroekonomie: základní kurz* (2.vyd.). Praha: Melandrium.

Pavelka, T. & Fassmann, M. (2011). *Vývoj míry inflace v roce 2011 a její prognózy na rok 2012*. Praha: Českomoravská konfederace OS, oddělení makroekonomických analýz a prognóz. Dostupné na webu.

http://statorg.cmkos.cz/news/010911_analyza_cmkos_inflace2011.pdf

Pražská, L. & Jindra, J. (1997). *Obchodní podnikání: Retail management* (1.vyd.). Praha: Management Press.

Siegl, Ch. (2009). *Inflation - Its Societal and Economic Implications*. Norderstedt, Germany: Books on Demand GmbH.

Srpová, J. & Řehoř, V. (2010). *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů* (1.vyd.). Praha: Grada

Wawrosz, P. (2007). *Makroekonomie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní.

9 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Základní typy maloobchodních firem.....	4
Tabulka 2: Členění spotřebního koše.....	10
Tabulka 3: Index spotřebitelských cen 2000 – 2013 (předchozí rok = 100 %)	21
Tabulka 4: Vývoj DPH v České republice v letech 1993 - 2013	24
Tabulka 5: Indexy spotřebitelských cen v letech 2000 – 2010 u vybraného sortimentu potravinářského zboží (předcházející rok = 100 %).....	29
Tabulka 6: Indexy spotřebitelských cen u vybraných komodit v letech 2000 – 2008 (rok 2000=100).....	34

10 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Míra inflace v letech 2000-2013.....	22
Graf 2: Index spotřebitelských cen v letech 2000 – 2013 u vybraných komodit (rok 2000 = 100%)	22
Graf 3: Index spotřebitelských cen v letech 2000 – 2013 u vybraných komodit (rok 2000 = 100%)	23
Graf 4: Vývoj DPH v letech 1993 - 2013	26
Graf 5: Vývoj spotřebitelských cen vyjádřený ve čtvrtletních intervalech v letech 2009 – 2013	28
Graf 6: Index spotřebitelských cen u vybraných výrobků v dlouhodobém horizontu I. 2000 – 2010.....	29
Graf 7: Index spotřebitelských cen u vybraných výrobků v dlouhodobém horizontu II. 2000-2010	30
Graf 8 Index spotřebitelských cen u alkoholických nápojů a tabáku v letech 2005 – 2010.....	31
Graf 9: Indexy spotřebitelských cen u čistého nájemného, elektřiny, zemního plynu a tepla v letech 2000 – 2008 (rok 2000=100).....	35
Graf 10: Indexy spotřebitelských cen u čistého nájemného, elektřiny, zemního plynu a tepla v letech 2008 – 2012 (předchozí rok =100).....	36
Graf 11: Index spotřebitelských cen v oblasti zdraví v letech 2000 – 2013 (předchozí rok = 100%).....	37
Graf 12: Indexy cen ropných produktů	39
Graf 13: Index spotřebitelských cen v oddílu doprava v letech 2000 – 2008 (rok 2000 = 100 %)	39